

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА МЕТОДИКИ ЇЇ
ВИКЛАДАННЯ**

**МЕТОДИКА ПІДГОТОВКИ Й ПРОВЕДЕННЯ НОВАЦІЙНИХ
УРОКІВ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ**

**THE METHODIC OF PREPARATION AND REALIZATION OF
NON-STANDARD ENGLISH LESSONS**

Дипломна робота

на здобуття ступеня вищої освіти “бакалавр”

Виконав: студент 4 курсу 461 групи
Спеціальності 014.02 Середня освіта
(Мова і література, англійська,
німецька)
Куріленко Роман Сергійович

Керівник канд. філол. наук,
доцент Москвичева О.А.
Рецензент канд. філол. наук,
доцент Главацька Ю.Л.

Херсон – 2020

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. Особливості інноваційних технологій у процесі викладання англійської мови.....	5
1.1 Новаційні методики викладання англійської мови у школі	5
1.2 Актуальні проблеми навчання іноземної мови в загальноосвітніх школах.....	13
1.3 Використання інтернету у ході викладання англійської мови	17
РОЗДІЛ 2. Використання сучасних новаційних технологій у процесі викладання англійської мови.....	23
2.1 Роль сучасних комп'ютерних технологій при викладанні англійської мови.....	23
2.1.1 Мобільні додатки для вивчення англійської мови, як засіб організації самостійної роботи учнів	28
2.2 Види вправ та основні методики задіяні у процесі викладання англійської мови із залученням новаційних технологій.....	34
2.2.1 Метод проектів, як засіб формування дослідницьких умінь і навичок учнів.....	35
2.2.2 Використання комунікативного методу для розвитку вмінь читання текстів різних жанрів на уроках англійської мови	44
2.2.3 Інтеграція та застосування сучасних інтенсивних методів на уроках англійської мови	50
2.2.4 Практичне використання проблемного методу навчання, як однієї з форм особистісно-орієнтованого підходу	55
ВИСНОВКИ	63
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	66
ДОДАТКИ.....	70

ВСТУП

Прогрес і принципові зміни методів вивчення мови, безсумнівно, пов'язані з новаціями в області психології особистості і групи. Зараз відчуваються помітні зміни в свідомості людей і розвиток нового мислення: з'являється проголошена А. Маслоу потреба в самоактуалізації і самореалізації. Психологічний фактор вивчення іноземних мов висувається на лідируючі позиції.

Сьогодні вчитель не обмежений у виборі методів і прийомів навчання, від ігор і тренінгів до синхронного перекладу; в організації занять; у виборі підручників і навчальних посібників — від широкого спектра вітчизняних видань до продукції Оксфорда, Кембриджа, Лондона та Нью-Йорка. Педагог сьогодні може підбирати, творити, комбінувати, видозмінювати. Методика навчання іноземних мов повинна розвиватися далі, так як застій згубний для будь-якої науки.

Актуальність роботи полягає в тому, що на сучасному етапі розвитку шкільної освіти однієї з найбільш актуальних проблем, які потребують нових шляхів вирішення, є необхідність якісного поліпшення знання англійської мови. Успішне оволодіння іноземною мовою сьогодні — це запорука фундаменту майбутнього. Вибір методу навчання при викладанні іноземних мов, на сьогоднішній день, базується на особливості колективу, в якому він буде використовуватися, необхідно враховувати особистісні особливості учнів, їх вік, інтереси, рівень підготовки, період, протягом якого буде проходити навчання, а також технічну оснащеність навчального закладу.

Зв'язок дослідження з науковими програмами, планами, темами. Проблематика дослідження безпосередньо пов'язана із науково дослідною темою кафедри англійської мови та методики її викладання Херсонського державного університету «Пріоритетні тенденції розвитку методики викладання іноземних мов у середніх та вищих навчальних

закладах» (державний реєстраційний номер 0117u 006791).

Мета роботи — виявити найбільш ефективні методи у викладанні іноземної мови з існуючих сучасних методів викладання іноземної мови в середній школі.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких **завдань**:

- розглянути існуючі інноваційні методики викладання іноземної мови в середній школі;

- показати подібні та відмінні риси, позитивні і негативні сторони кожної методики і їх практичне застосування;

- теоретично обґрунтувати ефективність використання інформаційних та комп'ютерних технологій у навчальному процесі;

- довести перевагу активної комунікації на уроках англійської мови в середній школі;

Об'єкт дослідження — процес навчання іноземної мови в середній школі.

Предмет дослідження — інноваційні методи викладання іноземної мови в середній школі.

Методи наукового дослідження, що застосовуються в роботі: аналіз наукової літератури, спостереження за учнями в процесі вивчення англійської мови в середній школі та університеті.

Практична цінність даної роботи полягає в тому, що її результати можуть бути використані вчителями англійської мови в середніх школах, а також майбутніми фахівцями — студентами спеціальності "Англійська мова та методика її викладання".

Робота складається з двох частин: теоретичної та практичної.

РОЗДІЛ 1

ОСОБЛИВОСТІ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

1.1 Новаційні методики викладання англійської мови у школі

На сьогодні мета навчання англійської мови формулюється так: навчити учнів спілкуватися англійською мовою. Але при поставленій таким чином цілі вона стає самоціллю [6, 48]. Мета ж освіти набагато ширше, ніж придбання певних навичок і вмінь, а потенційні можливості предмета "англійська мова" значно ширше. Тому мета навчання англійської мови в даний момент можна сформулювати таким чином: *навчити учнів не тільки брати участь в комунікації англійською мовою, а й активно брати участь в становленні і розвитку особистості учня* [2, 12]. Виходячи з цього, більшість сучасних методик навчання англійській мові засновані на принципі активної комунікації.

Багато сучасних методик є комунікативно-орієнтованими, і однією з найважливіших їх цілей є навчання спілкуванню і володінню мовними засобами. Кожна з методик використовує при цьому різні засоби, методи і принципи. Тобто, кожна з методик має відмінні специфічні риси.

Найпершою специфічною рисою **комунікативної методики** є те, що метою навчання є не оволодіння іноземною мовою, а "іншомовною культурою", яка включає в себе пізнавальний, навчальний, розвивальний і виховний аспекти [12, 58]. В структуру комунікативного методу входять пізнавальний, розвиваючий та навчальний аспекти, які спрямовані на виховання учня. Ці аспекти включають в себе знайомство і вивчення не тільки мовної та граматичної системи мови, а також його культури, взаємозв'язку її з рідною культурою, ладу чужої мови, його характеру, особливостей, схожості і відмінності з рідною мовою. Також вони

включають в себе задоволення особистих пізнавальних інтересів учня в кожній із сфер своєї діяльності. Останній фактор забезпечує додаткову мотивацію до вивчення іноземної мови з боку тих, хто навчається, в цьому не зацікавлені.

Другою специфічною рисою комунікативної методики є оволодіння всіма аспектами іншомовної культури через спілкування. Саме комунікативна методика вперше висунула положення про те, що спілкування потрібно навчати тільки через спілкування, що стало для сучасних методик однією з характерних рис [8]. У комунікативній методиці навчання спілкування виконує функції навчання, пізнання, розвитку та виховання.

Наступною відмінною рисою пропонованої концепції є використання всіх функцій ситуації. Комунікативне навчання будується на основі ситуацій, які (на відміну від інших методичних шкіл) розуміється як система взаємовідносин [12, 33]. Головний акцент тут ставиться не на відтворення за допомогою засобів наочності або словесний опис фрагментів дійсності, а на створення ситуації, як системи взаємовідносин між учнями. Обговорення ситуацій, побудованих на основі взаємин учнів, дозволяє зробити процес навчання іншомовної культури максимально природним і наближеним до умов реального спілкування.

Комунікативна методика також включає в себе і оволодіння невербальними засобами спілкування: такими, як жести, міміка, пози, дистанція, що є додатковим фактором при запам'ятовуванні лексичного і будь-якого іншого матеріалу [6, 12].

Специфічною рисою комунікативної методики є також використання умовно-мовленневих вправ, тобто таких вправ, які побудовані на повному або частковому повторенні реплік викладача. У міру набуття знань і навичок характер умовно-мовленневих вправ стає

все більш складним, поки необхідність в них не вичерпує себе, коли висловлювання учнів не стають самостійними і осмисленими.

Отже, з усього вищевикладеного видно, що багато специфічних рис, що вперше з'явилися в комунікативній концепції, були потім перейняті іншими комунікативно-орієнтованими методиками і успішно використовуються ними, але при цьому вони багато в чому відрізняються від цієї концепції і мають свої, притаманні тільки їм, риси .

Ефективність **проектної методики** в більшій мірі забезпечується включенням інтелектуально-емоційною змістовністю в навчання тем. Також слід зазначити їх поступове ускладнення. Але відмінною рисою тим є їх конкретність [14, 20]. З самого початку навчання передбачається участь учнів у змістовній і складній комунікації, без спрощення і примітивізму, які зазвичай характерні для підручників для початківців вивчати іноземну мову.

Іншою відмінною рисою проектної методики є особлива форма організації комунікативно-пізнавальної діяльності учнів у вигляді проекту. Від чого, власне, і з'явилася назва методики.

Проект — це самостійна, реалізована учнем робота, в якій мовне спілкування вплетено в інтелектуально-емоційний контекст іншої діяльності. Новизна ж підходу в тому, що учнем дається можливість самим конструювати зміст спілкування, починаючи з першого заняття [1].

Кожен проект співвідноситься з певною темою і розробляється протягом певного часу. Тема має чітку структуру, ділиться на підтеми, кожна з яких закінчується завданням до проектної роботи. Особливо важливою рисою є те, що учні мають можливість говорити про свої думки, свої плани. Завдяки роботі над проектом створюється міцна мовна база [27, 44].

Специфічним є також підрозділ навичок на два види: навички вивчає мову і навички користувача мовою. Для розвитку першого виду навичок використовуються фонетичне і лексико-граматичні вправи тренувального характеру. Це вправи на імітацію, підстановку, розширення, трансформацію, відновлення окремих фраз і текстів. Їх особливість в тому, що вони даються в цікавій формі: у вигляді тексту на перевірку пам'яті, уваги; ігор на здогад; головоломок, іноді у вигляді фонограми [13, 66].

Навчання граматичним навичкам і їх тренування зазвичай проводяться у вигляді роботи на основі таблиць. Всі вправи, що особливо важливо, виконуються на тлі розробки представленого проекту.

Для практики в користуванні мовою дається велика кількість ситуацій, що створюються за допомогою вербальної і предметно-образної наочності [37, 58].

Очевидним тут є те, що специфічні риси комунікативної і проєктивної методик мають багато схожого, будуються на ідентичних принципах, але застосовуються вони в різних способах навчання. У першому випадку, навчання ґрунтується на використанні ситуацій, у другому — на використанні проєктів [7, 48].

Перейдемо до **інтенсивної методики** і розглянемо її специфіку. Дана методика заснована на психологічному терміні "сугестії" [11, 13]. Це і є перша специфічна риса інтенсивної методики. Використання сугестії дозволяє минути або знімати різного роду психологічні бар'єри у учнів наступним шляхом. Педагог проводить заняття з урахуванням психологічних факторів, емоційного впливу, використовуючи логічні форми навчання. Він використовує також на заняттях різні види мистецтва (музику, живопис, елементи театру), з метою емоційного впливу на учнів.

Однак сугестопедичне навчання передбачає певну концентрацію навчальних годин. На старших етапах, наприклад, доцільно виділяти шість годин на тиждень за рахунок шкільного компонента навчального плану, їх варто розділити на три, по дві години кожне. При необхідності кількість годин можна звести до трьох.

Також специфічною рисою інтенсивної методики є те, що сугестопедія широко спирається на положення про різні функції двох півкуль головного мозку [5, 13]. Підключення емоційних чинників до навчання іноземної мови значно активізує процес засвоєння, відкриваючи нові перспективи в розвитку методики навчання іноземних мов. Вся атмосфера занять організується таким чином, що освоєння мови супроводжують позитивні емоції. З одного боку, це є важливим стимулом для створення і підтримки інтересу до предмета. З іншого боку, інтелектуальна діяльність учнів, підкріплена емоційною діяльністю, забезпечує найбільш ефективне запам'ятовування матеріалу і оволодіння мовними вміннями.

Ще одним важливим чинником служить активне використання рольових ігор. Специфіка інтенсивного навчання полягає саме в тому, що навчальне спілкування зберігає всі соціально-психологічні процеси спілкування. Рольовий спілкування — це одночасно і ігрова, і навчальна, і мовна діяльність. Але при цьому, якщо з позиції учнів рольове спілкування — ігрова діяльність або природне спілкування, коли мотив знаходиться не в змісті діяльності, а поза ним, то з позиції викладача рольове спілкування — форма організації навчального процесу.

Як стверджує Л.Г. Денисова, [21, 11] основними результативними моментами інтерактивної методики навчання іноземним мовам є:

- створення сильної негайної мотивації навчання, що здійснюється при неформальному спілкуванні й мотивації спілкування, наближеного до реальних;

- висока і негайна результативність навчання: вже на другий день занять учні спілкуються на іноземній мові, використовуючи мовні кліше, закладені в основному навчальному тексті;

- пред'явлення і засвоєння великої кількості мовних, лексичних та граматичних одиниць; за одне пред'явлення вводяться і засвоюються 150-200 нових слів, 30-50 мовних кліше і кілька типових граматичних явищ.

У цьому методі також є ряд недоліків. Наприклад, занадто великий обсяг нового матеріалу, що дається за одне пред'явлення (150-200 нових слів, 30-50 мовних кліше і кілька типових граматичних явищ) [21, 12].

Недоліком також є навчання перш за все усним формам спілкування: читання та аудіювання, письмові ж форми спілкування при цьому стають другорядними, чого допускати ні в якому разі не можна.

Та все це і є особливості інтенсивної методики, які в більшій мірі забезпечують її ефективність. Ці специфічні моменти практично зовсім відмінні від двох попередніх методик. Тільки в одному вони, мабуть, схожі. Всі три методики вважають необхідною умовою успішного навчання колективну роботу в позитивній емоційній атмосфері. При цьому інтенсивна методика більше уваги приділяє таким видам діяльності, як говоріння та аудіювання [3, 27].

Одним з напрямків наукового пошуку в галузі підвищення ефективності та результативності навчального процесу є **проблемна методика**, яка розглядається нині як один з найбільш дієвих засобів вирішення таких складних завдань, як розвиток розумових сил, пізнавальної активності, самостійності і творчого мислення учнів. Навчання іноземної мови розглядається на сучасному етапі розвитку методики і психології як навчання діяльності [14, 47].

Сучасна педагогіка виходить з того, що учень повинен бути не тільки об'єктом навчання, пасивно сприймати навчальну інформацію, але він покликаний бути активним суб'єктом його, самостійно володіти

знаннями і вирішальним пізнавальні завдання [21, 14]. Найціннішим засобом розвитку навичок самостійності мислення є проблемне навчання. При проблемному навчанні учні висловлюють припущення, шукають аргументи для доказів, самостійно формулюють деякі висновки до узагальнення, що є вже новими елементами знань з відповідної теми. Тому проблемне навчання не тільки розвиває самостійність, але і формує деякі навички навчально-дослідницької діяльності. При проблемному навчанні вчитель систематично організовує самостійну роботу учнів по засвоєнню нових знань, умінь, повторення вивченого і відпрацювання навичок. Навчають самі видобувають нові знання, у них виробляються навички розумових операцій і дій, розвиваються увага, творча уява, здогадка, формується здатність відкривати нові знання та знаходити нові способи дії шляхом висунення гіпотез і їх обґрунтування. [22, 28]

Отже, проблемне навчання — це забезпечення творчого засвоєння знань. Це означає, що на уроці вивчення нового матеріалу вчитель проводить учнів через всі ланки наукової творчості: постановку проблем, пошук рішення, вираз рішення і реалізацію продукту. Проблемне навчання має ряд переваг в порівнянні з традиційним, так як:

- учить мислити логічно, науково, діалектично, творчо;
- робить навчальний матеріал більш доказовим, сприяючи тим самим перетворенню знань у переконання;
- викликає глибокі інтелектуальні почуття;
- допомагає швидше відновити самостійно здобуті знання [21, 15].

Ключовим поняттям проблемного навчання є проблемна ситуація. Проблемна ситуація — основний метод проблемного навчання, за допомогою якого, пробуджується думка, пізнавальна потреба учнів, активізується мислення [17, 36].

У сучасній теорії проблемного навчання розрізняють два види проблемних ситуацій: психологічну та педагогічну. Перша стосується

діяльності учнів, друга представляє організацію навчального процесу. Педагогічна проблемна ситуація створюється за допомогою дій, питань вчителя, підкреслюють новизну, важливість й інші чесноти об'єкта пізнання. Проблемні ситуації можуть створюватися на всіх етапах процесу навчання: при поясненні, закріпленні, контролі. Учитель створює проблемну ситуацію, спрямовує учнів на її рішення, організовує пошук рішення. На підставі узагальнення передового досвіду можна вказати кілька основних способів створення проблемних ситуацій:

1. Спонування учнів до теоретичного пояснення явищ, фактів, зовнішньої невідповідності між ними;
2. Використання навчальних і життєвих ситуацій. Зазвичай учні в результаті аналізу ситуації самі формулюють проблему;
3. Постановка навчальних проблемних завдань на пояснення явища або пошук шляхів його практичного застосування;
4. Спонування учнів до попереднього узагальнення нових фактів. Учні отримують завдання розглянути деякі факти, явища, що містяться в новому для них матеріалі, порівняти їх з відомими і зробити самостійне узагальнення;
5. Спонування учнів до порівняння, співставлення фактів, явищ, правил, дії, в результаті яких виникає проблемна ситуація;
6. Виклад різних точок зору на одне і теж питання. Розгляд явища з різних позицій (наприклад: командира, юриста, фінансиста, педагога);
7. Постановка проблемних завдань [23, 47].

Методичні прийоми, якими користується вчитель для створення проблемних ситуацій, можна представити таким чином:

- учитель підводить учнів до протиріччя і пропонує їм самим знайти спосіб його вирішення; зіштовхує протиріччя практичної діяльності;
- викладає різні точки зору на одне і теж питання;

- пропонує класу розглянути проблему з різних позицій (наприклад, юриста, фінансиста, педагога, психолога і т. п.);
- спонукає учнів робити порівняння, узагальнення, висновки із ситуації, зіставляти різні факти;
- ставить конкретні питання (на узагальнення, обґрунтування, конкретизацію, логіку міркування і т. п.);
- визначає проблемні теоретичні та завдання, ставить проблемні завдання [23, 48].

Таким чином, проблемне навчання полягає в тому, щоб пропонувати учням шляхи для вирішення завдання, які вели б їх до власних "відкриттів".

Отже, в основі цих методик лежить ряд загальних методичних принципів. Але потрібно сказати, що всі ці методики мають спільну мету навчання: навчити учнів спілкуватися англійською мовою, а також брати участь в становленні і розвитку особистості учнів. Базовим принципом усіх цих методик є принцип активної комунікації, всі принципи, які беруть участь в роботі, є одночасно особистісно-орієнтованими. Кожна з методик має свої специфічні риси, завдяки яким ці методики і відрізняються один від одного, і стають окремими, самостійними явищами в методології.

1.2 Актуальні проблеми навчання іноземної мови в загальноосвітніх школах

Останнім часом значно змінився статус іноземної мови в суспільстві. Знання іноземних мов стає необхідністю. Цінність випускника на ринку праці в умовах активного розвитку міжнародних контактів багато в чому визначається рівнем його мовної підготовки. На сьогоднішній день освітня політика Ради Європи в сфері іноземних мов

спрямована на формування комунікативної компетенції. У статті Л. Нізаєвой [24, 137] виділені такі її складові:

- лінгвістична компетенція — це знання системи мови на всіх рівнях, правил функціонування мовних одиниць у мовленні, здатність адекватно інтерпретувати думки іншої людини і висловлювати власні судження в усній і письмовій формі;

- соціолінгвістичних компетенція — це знання способів формування і формулювання думок за допомогою мови, а також здатність користуватися мовою в залежності від умов мовної ситуації, комунікативних цілей мовця;

- соціокультурна компетенція — це знання національно-культурних особливостей соціального і мовної поведінки носіїв мови, здатність користуватися мовою в процесі спілкування, дотримуючись звичаїв, правил поведінки, норм етикету і т. п.;

- стратегічна (компенсаторна) компетенція — це здатність заповнювати в процесі спілкування недостатність знання мови, а також мовного і соціального досвіду спілкування іноземною мовою;

- соціальна компетенція проявляється в бажанні та вмінні вступати в комунікацію з іншими людьми, в здатності орієнтуватися в ситуації спілкування і будувати висловлювання відповідно до комунікативним наміром мовця і ситуацією.

Таким чином, можна зробити висновок про те, що іноземна мова не повинна сприйматися учнями як окрема навчальна дисципліна. Він займає більш високе положення, так як є невід'ємною частиною сучасного життя, засобом спілкування. У загальноосвітніх школах або приватних мовних школах, де викладають іноземну мову, метою педагогів є формування в учнів комунікативної компетенції та її складових [24, 135].

У нинішній системі освіти існують дві основні перешкоди, що виникають в процесі навчання іноземної мови. Їх можна розділити на категорії: психологічні та навчально-практичні.

Психологічна проблема визначається Н. Лінде як емоційна фіксація індивіда на досягнення певної недосяжної мети або перешкоді, яка блокує його адекватні дії [25, 210]. Причиною виникнення цієї проблеми може стати **невпевненість учня у власних силах**. Таке відбувається, коли дитина боїться показати примітивність своїх знань, не хоче бути незрозумілим або не понять (зустрічається у меншій кількості людей). Учні можуть часто говорити: «Це не моє, в мене не виходить» або «англійську важко вчити» [25, 82].

Наступною причиною появи психологічної проблеми є **мовний бар'єр**. Він пов'язаний зі страхом допустити помилку і показати своє незнання. Серед учнів є перфекціоністи, яким потрібно ідеально вимовити фразу, правильно побудувати речення з першого разу, але необхідно розуміти, що при вивченні мови це неможливо [15, 6]. Дитині на початковому етапі навчання робити помилки можна і потрібно. Досвідчений вчитель, зіткнувшись з подібним, зможе знайти свою «техніку» управління.

Також джерелом проблем у навчанні може бути **відсутність підтримки з боку батьків** бо, у більшості учнів батьки обходяться без іноземної мови протягом усього життя, отже, вони не надають особливого значення цьому предмету в школі [15, 20].

Батькам і вчителям слід стимулювати і підтримувати прагнення дитини вивчати іноземні мови, при цьому постійно роз'яснюючи їх важливість для розвитку особистості і розширення можливостей адаптуватися до змін економічної, соціальної та культурної ситуації в суспільстві.

При вивченні іноземної мови також виникають навчально-практичні труднощі. **Різний рівень знань школярів** не дозволяє в

короткі терміни добитися бажаного результату в навчанні [16, 30]. Деякі учні переходять з початкового етапу освіти в середню ланку з мінімальним рівнем мовної підготовки. Приділяти таким учням більшу частину часу на уроках — значить загальмувати весь процес, адже, як відомо, у вчителя є робоча програма, відповідно до якої він повинен планувати заняття. Пробудити бажання у відстаючих учнів складно, але можливо. Головне — знайти підхід, наприклад, приділити увагу особистим інтересам дитини, решта — справа техніки [4]. Як показує досвід учителів іноземних мов, у школярів відсутня свідомість при навчанні видам мовленнєвої діяльності. Спілкування на будь-якій мові передбачає свідоме вживання як лексичних, так і граматичних одиниць, оскільки повноцінна комунікація неможлива за відсутності однієї з двох складових.

Заучування слів і граматичних правил — це основа вивчення будь-якої мови, але необхідно також знати сполучуваність, що набагато складніше. При навчанні діалогу, наприклад, ми використовуємо адекватні мовні формули, кліше, стійкі словосполучення, які потрібно запам'ятовувати цілком, а не окремими словами, тому що конструкції однієї мови можуть не збігатися з конструкціями досліджуваної іноземної мови.

Також в учнів відсутнє **вміння думати на мові**, що вивчається [7, 35]. Щоб висловити свою думку, учні спочатку складають українську фразу, а потім, намагаючись вибудувати правильну граматичну конструкцію, підставляють англійські слова. Через це з'являються лексичні, граматичні, стилістичні помилки, виникають заїкання і затримки в мові. Щоб навчитися думати на іншій мові, потрібно частіше практикуватися, подумки представляти предмет і швидко його називати, але тільки не на рідній мові, а відразу по-англійськи. Наприклад, учитель може запропонувати дітям подумати, що вони збираються запустити повітряного змія, і тут же попросити їх скласти фразу

англійською мовою: *I'm going to fly the kite* — я збираюся запуснути повітряного змія.

Професійні музиканти відзначають: якщо виходить подумки без фальші проспівати мелодію, тоді вийде заспівати її голосом. Звідси висновок: чим частіше в роздумах учень будемо замінювати слова рідної мови іноземними, тим більш швидкої і впевненою буде його мова [12, 42].

Отже, крім зазначених проблем існує також ряд інших. Це говорить про те, що система викладання іноземних мов вимагає серйозного доопрацювання, сприяє руйнуванню старих стереотипів пасивного навчання, які змушують учнів думати, шукати спільно з учителем відповіді на складні життєві питання. В даному питанні велику роль грає, крім мотивації учнів, актуальність і привабливість пропонованих навчальних матеріалів, а також професійна і ділова компетенція викладача.

1.3 Використання інтернету у ході викладання англійської мови

Сучасне суспільство висуває підвищені вимоги до освіти і загальному розвитку учнів, ефективності засвоєння програми. Необхідно навчити кожну дитину за короткий проміжок часу отримувати, переробляти, оцінювати і використовувати в практичній діяльності великий обсяг інформації. Дуже важливо організувати процес навчання так, щоб дитина активно, з інтересом і захопленням працювала на уроці, бачила плоди своєї праці і могла самостійно їх оцінити. [26, 18]

Допомогти вчителю у вирішенні цього непростого завдання може поєднання традиційних методів навчання та сучасних інформаційних технологій, в тому числі і комп'ютерних з використанням ресурсів Інтернет. Використання комп'ютера на уроці і вдома дозволяє зробити

процес навчання мобільним, строго диференційованим, індивідуальним і інтерактивним.

Інтернет створює унікальну можливість для тих, хто бажає користуватися автентичними текстами, слухати і спілкуватися з носіями мови, тобто він створює природне середовище. Існує мінімум п'ять причин для того, щоб використовувати Інтернет на уроці і поза ним, а саме:

- навчання іноземної мови немислимо без використання автентичних матеріалів [3, 27]. Інтернет надає вчителю унікальну можливість недорого цим скористатися. Інтернет, крім усього іншого, мотивує учнів на вивчення іноземної мови, він дає їм доступ до величезної кількості інформації по будь-якій темі двадцять чотири години на добу. Більш того, Глобальна Мережа надає їм унікальну можливість для спілкування іноземною мовою;

- здатність читати, писати, спілкуватися, досліджувати і публікувати написане — це форми грамотності, які необхідні в наш час. Використовуючи іноземну мову і сучасні комп'ютерні технології на уроці, вчитель допомагає учням удосконалювати знання, вміння і навички, необхідні молодим людям для навчальних і професійних цілей;

- взаємодія — необхідна складова успішного вивчення і вдосконалення знань іноземної мови і придбання швидкості його використання. Інтернет пропонує учням можливість взаємодії з носіями мови та вивчають іноземну мову по всьому світу в будь-який час;

- інтернет допомагає вирватися з «болота» рутинних вправ, мотивуючи учнів використовувати іноземну мову для спілкування, як гнучкий, мінливий механізм для забезпечення реальних потреб спілкування;

- використання мережі Інтернет для роботи на уроці і поза уроком розширює можливості як учителя, так і учня. Це дозволяє їм стати незалежними дослідниками, які вміють знаходити потрібну інформацію

в будь-який час. Крім того, використання ресурсів Інтернет дає необмежені можливості для співпраці та взаємодії з іншими користувачами і, відповідно, для отримання нових знань.

Всесвітня павутина забезпечує викладачів і учнів величезною кількістю цікавих сайтів, що пропонують інноваційні плани уроків, квести, граматичні та лексичні вправи і тести, тексти і завдання для читання та аудіювання для тих, хто вивчає іноземну мову. Пошук в Мережі — прекрасна можливість для тренування навичок читання аутентичних текстів, а письмо є природною відповіддю на прочитане в Мережі [12, 58]. Тут ви можете знайти завдання з письма для всіх рівнів вивчення мови: від заповнення простої реєстраційної форми або написання вітальної листівки до великих проектів, де в якості кінцевого продукту виступає сайт, створений самими учнями. Участь в подібних аутентичних проектах робить значущим таке вміння як письмо.

Робота з інформацією — одна з головних задач навчання іноземних мов в сучасній школі. Далеко не всі підручники надають достатню кількість таких текстів, які могли б зацікавити учнів своєю актуальністю і надати достатню кількість практики. Крім того, при роботі над проектом завжди потрібна додаткова інформація. Цю інформацію необхідно швидко переглянути і вирішити, чи потрібна вона чи ні для вирішення даної в даному проекті проблеми. Це проглядальне або пошукове читання. Ці види читання стають часом пріоритетними при роботі з ресурсами Інтернету.

Отже, інтернет дозволяє вдихнути нове життя в традиційний урок іноземної мови і зробити процес пізнання більш захоплюючим і живим на уроці і більш продуктивним в домашніх умовах. Учні краще сприймають і засвоюють нову інформацію за допомогою наочних демонстрацій, у них з'являється інтерес до аутентичних матеріалів, яких багато в мережі Інтернет, так як розуміють реальність запропонованих їм завдань.

Дистанційне навчання в самоосвіті учнів

В останні роки, одна з найбільш активно обговорюваних форм освіти — це дистанційне навчання. Подання і думка про доцільність такої форми навчання найрізноманітніші, а часто і зовсім протилежні. Це абсолютно нормально, якщо врахувати, що ще недавно дистанційною формою освіти вважалася практично будь-яка методика навчання, при якій хоча б частину матеріалів видавали на руки для самостійного вивчення. Особливої ролі не грав і носій інформації: паперовий або магнітний.

Дистанційне навчання у вигляді заочного навчання зародилося на початку ХХ століття [13, 14]. Сьогодні заочно можна отримати вищу освіту, вивчити іноземну мову, підготуватися до вступу до вузу і т. п. Однак у зв'язку з погано налагодженою взаємодією між викладачами та студентами, і відсутністю контролю над навчальною діяльністю студентів-заочників в періоди між екзаменаційними сесіями якість подібного навчання виявляється гірше того, що можна отримати при очному навчанні.

Дистанційна технологія навчання на сучасному етапі — це сукупність методів і засобів навчання та адміністрування навчальних процедур, що забезпечують проведення навчального процесу на відстані на основі використання сучасних інформаційних і телекомунікаційних технологій [17, 140]. При здійсненні дистанційного навчання інформаційні технології повинні забезпечувати:

- доставку учнем основного обсягу досліджуваного матеріалу;
- інтерактивна взаємодія учнів і викладачів в процесі навчання;
- надання студентам можливості самостійної роботи по засвоєнню матеріалу, що вивчається;
- оцінку їх знань і навичок, отриманих ними в процесі навчання [25, 28].

Для досягнення цієї мети застосовуються наступні інформаційні технології:

- надання підручників й іншого друкованого матеріалу;
- дискусії і семінари, що проводяться через комп'ютерні телекомунікації;
- електронні освітні ресурси [28, 13].

Необхідна частина системи дистанційного навчання — самонавчання. В процесі самонавчання студент може вивчати матеріал, користуючись друкованими виданнями, відеоплівками, електронними підручниками і інтернет-підручниками, і довідниками. До того ж студент повинен мати доступ до електронних бібліотек і баз даних, що містять величезну кількість різноманітної інформації.

Дистанційна освіта відповідає принципу гуманістичності, згідно з яким ніхто не повинен бути позбавлений можливості навчатися через бідність, географічної або тимчасової ізольованості, соціальної незахищеності і неможливості відвідувати освітні установи в силу фізичних недоліків або зайнятості виробничими й особистими справами. Можна виділити такі переваги в дистанційному методі освіти:

- освіта доступна всім верствам населення без обмеження за станом здоров'я;
- навчання ефективніше — ви самі встановлюєте графік занять і темп навчання;
- дистанційне навчання можливе з будь-якої точки світу — достатньо лише мати комп'ютер та доступ в Інтернет;
- дистанційна освіта надає можливість вчитися, одночасно працюючи, тобто застосовуючи свої знання на практиці [28, 15];

Незважаючи на безліч переваг, метод дистанційної освіти має і свої **недоліки**:

- відсутність прямого очного спілкування між учнями та викладачем. А коли поруч немає людини, яка могла б емоційно забарвити знання, це значний мінус для процесу навчання;
- необхідність в персональному комп'ютері та доступ в Інтернет;
- однією з ключових проблем Інтернет-навчання залишається проблема аутентифікації користувача при перевірці знань;
- необхідність наявності цілого ряду індивідуально-психологічних умов. Для дистанційного навчання необхідна жорстка самодисципліна, а його результат безпосередньо залежить від самостійності і свідомості учня;
- як правило, студенти відчують недолік практичних занять. Відсутній постійний контроль над учнями, який для української людини є потужним спонукальним стимулом;
- висока вартість побудови системи дистанційного навчання на початковому етапі створення системи, самих курсів дистанційного навчання і купівлю технічного забезпечення;
- висока трудомісткість розробки курсів дистанційного навчання. Виробництво 1 години дійсно інтерактивного мультимедійного курсу займає більше 1000 годин професіоналів. Один із шляхів вирішення цієї проблеми — це пошук і використання існуючих відео і аудіо файлів, використання методів поступового ускладнення дистанційних курсів [28, 16].

Таким чином, дистанційне навчання, онлайн навчання або інтернет навчання на основі сучасних інформаційних технологій задовольняє всім вимогам нових освітніх тенденцій постіндустріального суспільства. Це нове слово в процесі навчання, якому ще належить стати більш популярним.

РОЗДІЛ 2

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ НОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

2.1 Роль сучасних комп'ютерних технологій при викладанні англійської мови

Застосування інформаційно-комунікаційних технологій дозволяють значно підвищити ефективність процесу навчання іноземної мови. Використання мультимедійних програм при навчанні лексиці особливо актуально. Мультимедіа дозволяє одночасно проводити операції з нерухомими зображеннями, динамічними зображеннями (відеофільмами, анімованими графічними образами), текстом і звуковим супроводом. Синхронне вплив на слух і зір людини підвищує обсяг, і ступінь засвоєння переданої в одиницю часу інформації.

Використання комп'ютера представляє певні зручності і для вчителя, оскільки він не має можливості принести в школу всі потрібні йому предмети, а їх наочне зображення вимагає великих витрат часу. Специфіка полягає в формуванні комунікативних компетенцій, тобто навчання різним видам мовленнєвої діяльності: говорінню, читання, аудіювання. Таким чином, з огляду на специфіку предмета «Англійська мова», можна виділити основні аспекти роботи:

- семантизація лексичних та граматичних матеріалів;
- здійснення наочної і опорної підтримки;
- проведення проміжного та підсумкового контролю;
- поповнення словникового запасу учнів;
- підвищення пізнавальної активності учнів;
- вдосконалення їх знань з предмета;
- розширення їх кругозору, знайомство з культурознавчими знаннями [13, 12].

Сучасні технології залучають учнів і є одним з головних їхніх інтересів. Презентація допомагає проілюструвати будь-який виступ, як вчителі, так і учні. Тому при роботі над проектом учні можуть активно використовувати комп'ютер та Інтернет-ресурси. Зрозуміло, що кожен учень має свій багаж знань, умінь і навичок, і проекти можуть відрізнятися по змістовності і якості, але вони будуть виконані у співпраці з однокласниками або вчителем. Тим самим вирішуються такі соціальні та виховні завдання, як:

- розвиток творчого потенціалу;
- формування комунікабельності;
- підвищення ефективності самостійної роботи учнів;
- підтримку освітньої ініціативи школярів [13, 13].

Освітній потенціал ІКТ, як засобу навчання, широко використовується на уроках в сучасних школах для здійснення наочної і опорної підтримки навчання мови. Тут можуть бути використані тексти і фотоматеріали. Наприклад: схеми, таблиці, опорні роздруківки текстів. При вивченні лексики ефективно сприймаються і запам'ятовуються учнями слайди-картинки, які знаходяться в Інтернеті на британському сайті для вчителів (www.mes-English.com). Він пропонує всілякі флеш-картинки з різної тематики. Такі завдання як *Complete the word net* (закінчите словникову павутину), *Complete the sentence* (продовжите пропозицію), *Fill in the necessary word* (вставте пропущене слово) дають можливість привернути увагу учнів, зачіпають емоційну сферу дітей, дозволяють закріпити лексику з певної теми. Слід пам'ятати, що комунікативна компетенція тісно пов'язана з культурознавчою, а також країнознавчою компетенцією на уроці англійської мови. Учням дається можливість знайомства з культурою країни досліджуваного мови. Тут інформаційно-комунікативні технології, як засіб наочності дає великі можливості, урок стає більш яскравим і незабутнім. Використовуючи можливості комп'ютера, складаються уроки-презентації [12, 47].

Серії уроків по конкретній темі поступово складаються в систему. На таких уроках показується велика кількість матеріалу за короткий відрізок часу. Картинки, малюнки, коментарі до них змінюють один одного, залучаючи кожного учня в процес навчання. В кінці презентації обов'язково проводиться перевірка розуміння. Це можуть бути питання за змістом побаченого, кросворд, тест на вибір правильного варіанту. При здійсненні контролю цікаво і прийнято інтерактивне тестування за допомогою модуля тестування і голосування АСТIVOTE, який дозволяє спростити процес контролю і опитування. Учні відповідають на поставлені питання, а інформація від них тут же автоматично обробляється, дозволяючи вчителю оцінити їх знання. Таким чином, проводиться контроль читання і розуміння тексту (Reading Comprehension), контроль граматичної навички певного явища, контроль аудіювання (Listening Comprehension) [2, 47]. Учні швидко адаптуються до нових засобів навчання і з бажанням включаються в роботу. При такому вигляді контролю кожен учень сам обдумує і виконує завдання за встановлений йому час. І питання про суб'єктивність оцінювання знімається.

Давайте розглянемо можливості використання комп'ютера на всіх етапах навчання лексиці. Ознайомлення зі словами включає розкриття їх форми, значення і вживання. Використання комп'ютера дозволяє формувати графічний образ слова одночасно з його звуковим і моторним чином. На етапі показу, на екрані з'являються слова і відповідні їм картинки. Одночасно з графічним зображенням слів молодші школярі мають можливість прослухати слово (при цьому відбувається формування звукового образу слів) [12, 52]. Письмова фіксація лексики сприяє зміцненню зв'язків слів (мовомоторних, слухових, зорових) і сприяє тим самим, їх кращому запам'ятовуванню. Зорове і слухове сприйняття допомагає дитині активно, свідомо засвоїти лексичний матеріал [19, 22]. Етапи роботи з комп'ютерними програмами такі:

демонстрація, закріплення, контроль. На прикладі комп'ютерної програми "English on holidays" розглянемо ці етапи.

На I-му етапі — введення лексики, наприклад, по темі "Weather". Використовуючи демонстраційний комп'ютер, вчитель вибирає автоматичний режим: на екрані з'являються картинки, що зображують природні явища: *сніг — snow, злива — shower, гроза — thunderstorm, похмуро — humidity, паморозь — drizzle, ясно — clear, сонячно — sunny, холодно — cold, хмарно — cloudy, град — hail* та інші. За ними йдуть фрази:

- *What a beautiful day! — Який чудовий день!;*
- *What an awful weather! — Яка жахлива погода!;*
- *Is it usually as hot as this? — Тут завжди так жарко?;*
- *What's the forecast for tomorrow? — Який прогноз погоди на завтра?;*
- *It's windy! — Дує сильний вітер!;*
- *It's raining — Йде дощ.*

Учні дивляться і слухають. Час роботи — приблизно 1 хвилина.

На II-му етапі йде робота з відпрацюванням вимови і закріпленням лексики. Учитель або учень перемикає програму з автоматичного режиму в звичайний, клацає мишкою, навівши стрілку на потрібне слово або фразу. Учні повторюють за диктором хором. При наявності в класі декількох комп'ютерів, учні працюють індивідуально або парами, використовуючи навушники і мікрофон. Час роботи — приблизно 5-10 хвилин, воно залежить від кількості слів досліджуваної теми.

На III-му етапі проводиться контроль вивченої лексики. Учні вибирають завдання, що містить різну кількість питань по темі: 10, 20, 30. Після закінчення складання іспиту на екрані з'являється таблиця результатів у відсотках. Звичайно, кожен учень прагне домогтися

кращих результатів. Якщо в класі тільки один комп'ютер, він використовується як демонстраційний при введенні і фронтальному закріпленні лексики. Контроль тематичної лексики можна здійснювати, індивідуально використовуючи роздатковий матеріал — картки. Завдання на картках можуть бути аналогічні завданням комп'ютерної програми, наприклад:

Вкажіть правильний варіант перекладу слова — *сніг*:

tennis, shower, snow, umbrella, thunderstorm, boxing, basketball;

Яке з написаних слів є зайвим за змістом:

winter, February, cool, december, November, January;

Виберіть найбільш підходящу фразу до слова — *warm*:

What awful weather! It's windy! Is it usually as hot as this? It's too dark. It's raining;

Виберіть саму невідповідну фразу до даної — *What's the forecast for tomorrow?*:

- I can not sleep;
- Is it usually as hot as this?;
- It will be windy and raining;
- What a beautiful day!.

Комп'ютер допомагає організувати і контроль лексики на всіх етапах її вивчення. При навчанні з використанням комп'ютера учні виконують вправи одночасно, при цьому кожному учневі відразу ж повідомляється результат. Без застосування сучасних технологій вчителю дуже складно перевірити виконання всіх вправ усіма учнями одночасно через нестачу часу на уроці. У зв'язку з цим учитель передбачає, що якщо школяр уміє виконувати якусь операцію з лексичним матеріалом при виконанні однієї конкретної вправи, то він, напевно, вміє виконувати цю ж операцію (або аналогічну) в інших вправах, які у цього учня не перевірялися. Вчителю доводиться робити висновки про рівень сформованості лексичної навички на основі

окремих відповідей не тільки в окремих дітей, а й у всього класу. Контроль з боку вчителя полягає в безпосередньому спостереженні за виконанням тренувальних вправ, при цьому вчитель викликає окремих учнів, щоб перевірити, правильно чи неправильно воно виконано, або використовує відстрочену перевірку в усній і письмовій формі. А зволікання в повідомленні результатів учню (при відстроченому контролі) обернено пропорційно ефективності тренування. При навчанні з використанням комп'ютера контроль здійснюється на всіх етапах навчання лексики за рахунок того, що з його допомогою вирішується проблема зворотного зв'язку.

Отже, робота з комп'ютерними технологіями — це нові можливості для учнів. Вони не тільки освоює англійську мову через візуальну та аудіо передачу інформації, а й виявляють підвищену цікавість до навчання, що дозволяє значно поліпшити якість навчання іноземних мов. Комп'ютер створює умови для індивідуалізації та інтенсифікації процесу навчання лексики, забезпечуючи виконання рівних за складністю вправ усіма школярами одночасно.

2.1.1 Мобільні додатки для вивчення англійської мови, як засіб організації самостійної роботи учнів

Вивчення іноземної мови, сьогодні, стає одним з базових компонентів у структурі освіти школяра. В даний час перед школою стоїть завдання не тільки модернізації змісту навчальних курсів, а й введення нових технологій формування іншомовної комунікативної компетенції майбутніх фахівців.

Аналіз останніх досліджень в області новацій у навчанні іноземних мов показав, що одним з актуальних напрямків є впровадження в навчальний процес сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема технологій, пов'язаних з мобільним

навчанням, які забезпечують оптимізацію навчального процесу, доступність та ефективність навчання, інтеграцію учнів в інформаційне суспільство. Це виражається, зокрема, в поступове впровадження в процес навчання додатків для мобільних телефонів на базі різних платформ: Android, iOS і т. п.

Використання планшетних комп'ютерів, смартфонів, мобільних телефонів та інших технологічних новинок в освітніх цілях призвело до формування в рамках концепції електронного навчання (e-Learning — Electronic learning) нового напрямку — мобільного навчання іноземної мови (M-Learning — Mobile learning) [30, 50]. Багато вчених і педагогів впевнені, що майбутнє навчання з підтримкою інформаційно-комп'ютерних технологій пов'язано саме з поширенням мобільних засобів зв'язку, появою великої кількості навчальних програм і програм, нових технологій, які розширюють можливості і якість освіти.

Мобільне навчання сьогодні — це новий напрямок, що розвивається в освіті, відмінною рисою якого є створення нового навчального середовища. Завдяки поширеності мобільних технологій і постійного зростання функціональності мобільних пристроїв, експерти ЮНЕСКО в галузі освіти пропонують використовувати їх потенціал для підвищення якості та доступності освіти, а також побудови індивідуальної траєкторії навчання [36, 127].

Більшість вітчизняних і зарубіжних дослідників приходять до висновку, що унікальність мобільного навчання в порівнянні з традиційними методами навчання та сучасними методами, такими як e-learning і змішане навчання полягає в тому, що вивчаючі перш за все не прив'язані до певного часу і місця, маючи доступ до навчального матеріалу завжди, в будь-який зручний час. Таким чином, принциповою відмінністю мобільного навчання є два моменти:

- неформальний характер навчання, при якому зростає частка самостійної роботи учнів, по суті, керованого або контрольованого самонавчання;

- постійний процес навчання, стирання кордонів між навчальними заняттями і поза навчальним часом, роботою в аудиторії і за її межами [30, 52].

На сьогоднішній день існують мобільні додатки і програми, орієнтовані на різні аспекти викладання іноземної мови. Вивчення наукової літератури, ринку мобільних додатків іноземних мов, а також систематизація досвіду використання додатків для вивчення іноземної мови показали, що їх можна розділити на такі основні групи:

- мобільні додатки, спрямовані переважно на вдосконалення певного мовленнєвого вміння;

- мобільні додатки, розроблені для розвитку мовних навичок, наприклад, лексичних або граматичних;

- універсальні мобільні додатки, призначені для комплексного розвитку іншомовної комунікативної компетенції [30, 55].

Практичне застосування мобільних додатків несе в собі величезний потенціал, але разом з тим інтеграція роботи з додатками в структурі практичного заняття представляє певні проблеми і може використовуватися досить обмежено. У той же час впровадження інтерактивних технологій в процесі навчання з метою організації та інтенсифікації самостійної роботи учнів (переважно поза аудиторної роботи) представляється дуже перспективним напрямком.

Мобільні Додатки можуть бути ефективно використані для розробки навичок прослуховування, оскільки сучасні мобільні пристрої пропонують багаті технічні можливості для перегляду відео, прослуховування аудіокліпів, запису фрагментів мови та відео.

В якості найбільш вдалих продуктів можна назвати **Sounds Right (British Council)**, а також додаток **Sounds: Pronunciation App**

(**Macmillan Education**). Дані програми включають в себе інтерактивні фонетичні таблиці для британського і американського варіантів англійської мови, вправи, ігрові завдання, тести. З точки зору розвитку умінь сприйняття і розуміння мови на слух надзвичайно цінними є додатки **BBC**, використовуючи які студенти можуть отримати доступ до аутентичних аудіо, відео і текстових матеріалів, наприклад, **Learning English for BBC**, **6 Minute British English**. Дані програми можуть використовуватися і для розвитку інших лінгвістичних і лінгвокультурних компетенцій, оскільки включають в себе спеціалізовані секції, присвячені вивченню лексики, граматики, розвитку комунікативних навичок та вміння говоріння [5, 30]. У безкоштовних додатках, розроблених в рамках навчальних програм Британської Ради — **Learn English Audio & Video**, **Learn English Great Videos**, **Learn English Elementary Podcasts** — представлені кращі подкасти та відеоматеріали, призначені для вивчення англійської мови. Додатки забезпечені рядом додаткових функціональних можливостей, таких як інтерактивні тексти аудіозаписів, інтерактивні глосарії ключових слів, вправи на розуміння кожної частини інформаційного матеріалу. У них представлені матеріали різного рівня складності, що дозволяють поліпшити навички сприйняття мови на слух, а також поповнити словниковий запас.

Мобільні додатки **Two Minute English**, **Real English**, **Puzzle English**, побудовані на навчанні сприйняття мови на слух, також становлять значний інтерес для викладачів англійської мови та учнів, оскільки містять величезну кількість ресурсів і завдань для роботи над цим дуже затребуваним і часто недостатньо розвиненим учням.

В цілому, всі згадані додатки мають високий мотиваційним потенціалом в силу великого розмаїття тем і форм, тому можуть бути використані для самостійної роботи учнів. Далі ми розглянемо ряд додатків, призначених для формування і розвитку граматичних навичок,

які можуть бути використані як для аудиторної роботи, так і для самостійної роботи учнів [5, 28].

Серед мобільних додатків, призначених для роботи над розвитком граматичних навичок, слід, перш за все, назвати додаток **Learn English Grammar (British Council)**. У ньому представлені граматичні вправи чотирьох рівнів. У тренувальних завданнях використовується 10 видів вправ, наприклад, заповнення пропусків, множинний вибір, зіставлення питань і відповідей. Слід зазначити, що додаток **Learn English Grammar** знаходиться на першому місці в категорії «навчання» iTunes в 9 країнах світу, а також входить в десятку кращих більш ніж в 40 країнах. Ще один додаток Британської ради **Johnny Grammar's Word Challenge** — це вікторина для тих, хто вивчає англійську мову, яка допоможе перевірити не тільки загальний рівень володіння граматику, але також правопису і лексики, що вживається в побутовому англійською мовою. Тести поділені на категорії (Words, Grammar, Spelling) в рамках трьох рівнів складності [5, 32].

Безкоштовний додаток до курсу **MyGrammarLab** видавництва Pearson містить мобільні інтерактивні вправи різних рівнів. Додаток дає користувачеві можливість вибирати цікаві для його теми і питання і створювати власні добірки вправ і тестів. Цей курс підходить як для самостійної підготовки, так і для використання в рамках групових занять по курсу англійської мови.

Ще одним зручним додатком для перевірки знань граматики англійської мови є **English Grammar Test**. В додатку подано 60 тестів, кожен з яких присвячений окремій граматичній темі. Після виконання тесту в додатку наводиться список правильних і неправильних відповідей, а також пропонується просте і зрозуміле пояснення помилок.

Далі ми хотіли б зупинитися на додатках, які розроблені з метою розвитку лексичних навичок і розширення словникового запасу учнів. Багато з цих електронних додатків призначені для самостійного

вивчення іноземних мов і побудовані на ігровій основі. Додаток **MyWordBook**, доступне на сайті Британської ради, виконано у вигляді інтерактивної записної книжки для тих, хто вивчає англійську мову. Лексика в додатку представлена у вигляді наборів інтерактивних флеш-карт, організованих як в довільному порядку, так і у вигляді тематичних груп, розподілених за рівнями складності. Кожна флеш-карта оснащена дефініцією і прикладом вживання зі словника Cambridge University Press, перекладом, полями для нотаток, аудіо-прикладом, зображенням. Рубрика "Practice" містить п'ять видів завдань, після виконання яких користувач може перемістити слово в список вивченої лексики [5, 47].

Серед інших популярних у користувачів додатків, призначених для роботи над розширенням словникового запасу за допомогою захоплюючих занять в ігровій формі, можна назвати **Англійська мова з Words, Easy ten, Поліглот. Англійські слова, Memrise**. Ці додатки відрізняє індивідуалізований підхід до потреб користувача, зокрема, в них включені такі функції, як можливість створювати індивідуальні списки слів, озвучені слова і контексти вживання, індивідуальний графік навчання, різні види тренувальних завдань, інтерактивні та ігрові компоненти (наприклад, статистика успіхів користувача, картки для повторення пройденого матеріалу, бальна система заохочення).

Багато додатків для поповнення словникового запасу можуть використовуватися, перш за все, для самостійної роботи учнів, для активізації та розвитку лексичних навичок в рамках, вивчених тем, для самоперевірки. Разом з тим, слід зазначити, що далеко не всі програми мають якісне мовне наповнення, різноманітні види завдань і не в повній мірі використовують ті технічні можливості, якими наділені сучасні мобільні пристрої.

На сьогоднішній день розроблено значну кількість мобільних додатків і програм для вивчення іноземної мови, спрямованих як на формування різних навичок і вмінь, так і на розвиток різних видів

мовленнєвої діяльності. Досить широкий спектр і різноманітність існуючих мобільних навчальних ресурсів дозволяють вибирати програми відповідно до індивідуальних потреб, інтересів і рівня мовної підготовки студента.

Отже, практичне застосування мобільних додатків несе в собі величезний потенціал у підвищенні ефективності процесу вивчення іноземних мов і здатне значно удосконалити процес іншомовної підготовки учнів, відкрити його нові сторони і перетворити з серйозного трудомісткого процесу в захоплююче заняття. Практика показує, що вони мають чималу перевагу перед традиційними методами навчання: інтенсифікація самостійної діяльності, індивідуалізація навчання, підвищення пізнавальної активності і мотивації навчання. При цьому використання мобільних технологій в процесі навчання сприяє не тільки збагачення освітнього процесу, а й придбання учнями навичок і умінь, формування і розвиток яких на основі традиційних засобів навчання видається досить трудомістким.

2.2 Види вправ та основні методики задіяні у процесі викладання англійської мови із залученням новаційних технологій.

Школа не може дати людині запас знань на все життя. Але вона в змозі дати школяреві основні базові орієнтири основних знань. Школа може і повинна розвивати пізнавальні інтереси і здібності учня, прищепити йому ключові компетенції, необхідні для подальшої самоосвіти.

Модернізація освіти на сучасному етапі розвитку суспільства не в останню чергу пов'язана з інноваційними процесами в організації навчання іноземним мовам. Пріоритетним напрямком розвитку сучасної школи стала гуманістична спрямованість навчання, при якому провідне місце займає особистісний потенціал (принцип). Він передбачає

врахування потреб та інтересів того, хто навчається, реалізацію диференційованого підходу до навчання.

В останні роки все частіше піднімається питання про застосування нових інформаційних технологій в школі. Це не тільки нові технічні засоби, але і нові форми і методи викладання, новий підхід до процесу навчання [14, 28]. Основною метою навчання іноземним мовам є формування і розвиток комунікативної культури школярів, навчання практичному оволодінню іноземною мовою. Завдання вчителя полягає в тому, щоб створити умови практичного оволодіння мовою для кожного учня, вибрати такі методи навчання, які дозволили б кожному учню виявити свою активність, свою творчість.

Завдання вчителя — активізувати пізнавальну діяльність учня в процесі навчання іноземних мов. Використання сучасних педагогічних методів таких, як інтенсивний метод, проектний метод, комунікативний і проблемний метод допомагають реалізувати особистісно-орієнтований підхід у навчанні, забезпечують індивідуалізацію і диференціацію навчання з урахуванням здібностей дітей, їхнього рівня освіти.

2.2.1 Метод проектів, як засіб формування дослідницьких умінь і навичок учнів

Серед сучасних методів навчання метод проектів є найбільш перспективним, він дозволяє в реальному навчально-виховному процесі досягти поставлених будь-якою програмою, стандартом освіти цілей з кожного навчального предмету іншими, альтернативними традиційним методами, зберігаючи всі досягнення дидактики, педагогічної психології, приватних методик [27, 29].

У даний час метод проектів знаходиться в центрі наукових інтересів багатьох дослідників. Тому, якщо ми говоримо про метод проектів, то маємо на увазі саме спосіб досягнення дидактичної мети

через детальну розробку проблеми (технологію). Розробка повинна завершитися цілком реальним, відчутним практичним результатом, оформленим тим або іншим чином. Проекти передбачають особисту відповідальність кожного учня [28, 10]. Протягом усієї роботи над проектом кожен учень відповідальний за певний вид (етап) роботи.

Даний метод роботи створює зовсім інший психологічний клімат в класному колективі. Кожен учень розуміє особисту відповідальність перед групою, класом. Даний вид роботи дозволяє використовувати свій словниковий запас, вміння висловлюватися мовою так як, в основі методу проектів лежить розвиток пізнавальних, творчих навичок учнів, умінь самостійно конструювати свої знання, умінь орієнтуватися в інформаційному просторі, розвиток критичного мислення. Суть поняття "Проект" — це навчити дітей самостійно мислити, знаходити і вирішувати проблеми, залучаючи для цієї мети свій дослідницький потенціал. Одне з найголовніших переваг даного методу — це зв'язок з життям і дійсністю. Що дає стимул учням працювати над проектом творчо. Даний метод проектів дозволяє знайти широке застосування в школах тому, що він дозволяє органічно інтегрувати знання учнів з різних областей при вирішенні однієї проблеми, дає можливість застосовувати отримані знання на практиці, генеруючи при цьому нові ідеї.

При роботі з класом слід витримувати основні вимоги до використання методу проектів:

1. Наявність значущої в дослідницькому, творчому плані проблеми (завдання, що вимагає інтегрованого знання, дослідницького пошуку для її вирішення);
2. Практична, теоретична, пізнавальна значущість передбачуваних;
3. Самостійна (індивідуальна, парна, групова) діяльність учнів;
4. Визначення кінцевих цілей спільних / індивідуальних проектів;

5. Визначення міжпредметного взаємозв'язку базових знань, необхідних для роботи над проектом;

6. Структурування змістовної частини проекту (із зазначенням поетапних результатів);

7. Використання дослідницьких методів:

- визначення проблеми, що впливають з неї завдань дослідження;
- висування гіпотези її вирішення, обговорення методів дослідження;
- оформлення кінцевих результатів;
- аналіз отриманих даних;
- підведення підсумків, коригування, висновки [14, 30].

Зразок проектної методики для учнів 5-7 класів

1 ЕТАП — планування в класі.

Цілепокладання — вибір загальної проблеми, мета, характер, зміст і структура [1]. Структура проекту узгоджується усіма учасниками. На цій основі обговорюються і ставляться конкретні завдання, виробляється план дій і послідовність виконання проекту, розподіляються ролі учасників, а також визначаються кроки по його здійсненню.

Учитель виступає в даній ситуації як ініціатор, помічник, партнер по виконанню проектного завдання. Його ініціуює роль полягає в тому, щоб зацікавити учнів проектною завданням і створити умови для організації роботи в навчальній групі. Кожна група складає анкету, щоб провести опитування по одному з аспектів:

1. З'ясування умов проживання;
2. З'ясування найбільш / найменш корисного устаткування, використовуваного в домашніх умовах;
3. З'ясування ставлення оточуючих до дому і домашнього затишку.

Кількість учасників в групі — **3-4 людини.**

1 група. З'ясування умов проживання

Таблиця 2.2.1.1

Questionnaire	
Name	_____
Address	_____
Occupation	_____
Married \ Single	_____
Number of children	_____
<u>Type of Accommodation:</u>	
House or Flat	_____ Yes \ No
Room	_____ Yes \ No
Shared room	_____ Yes \ No
Is the accommodation shared	_____ Yes \ No
<u>If yes:</u>	
Would you prefer to live alone	_____ Yes \ No
Do you get on with the other people	_____ Yes \ No
Is there a separate bathroom	_____ Yes \ No
<u>Do you have a separate room of your own</u>	
For sleep	_____ Yes \ No
For study	_____ Yes \ No
For entertaining friends	_____ Yes \ No
Do you like the area you live in	_____ Yes \ No
<u>Is your accommodation well situated for</u>	
Transport	_____ Yes \ No
Shops	_____ Yes \ No
Recreation facilities	_____ Yes \ No
<u>If no:</u>	
Where would you prefer to live?	

2 група. З'ясування найбільш / найменш корисного устаткування, використовуваного в домашніх умовах.

Here is the list of household equipment or gadgets, which some people think important. Do you think they are?

Таблиця 2.2.1.2

APPLIANCE	USELESS	USEFUL	ESSENTIAL
Electric frying pan			
Electric toaster			
Electric kettle			
Dishwasher			
Washing machine			
Vacuum cleaner			
Air conditioning			
Food mixer			
Ice cream maker			
Deep freeze			
Refrigerator			
Electric toothbrush			
Hi-fi system			
Hairdryer			
Electric knife sharpener			
Electric juice extraction			
Colour TV			

3 група. З'ясування ставлення оточуючих до дому і домашнього затишку

What does home mean to you?

Таблиця 2.2.1.3

DO YOU THINK A HOME IS SOMEWHERE:	YES	NO	DON'T KNOW
You are secure and warm?			
You can be alone?			
You can keep all your possessions?			
You can bring up a family?			
You can entertain your friends and relatives?			
You can make a noise?			

You can do what you want?			
You can be in love?			
You can die in peace?			
You can look after your parents?			
DO YOU THINK A HOME IS SOMETHING	YES	NO	DON'T KNOW
You can make beautiful?			
You can keep clean?			
You can show off to your friends?			
That will give you financial security?			
That everybody needs?			

II ЕТАП — виконання проекту.

На цій стадії діяльність виходить за межі класної кімнати. Учні проводять анкетування, збирають друкований і ілюстративний матеріал. Важливо пам'ятати, що учні будуть використовувати всі чотири види мовленнєвої діяльності: читання, письмо, говоріння та аудіювання. Головне завдання на цьому етапі — збір інформації. Можна допомогти дітям в організації даного процесу, порадьте їм визначитися, що вони хочуть дізнатися; вирішити, де краще добути потрібну інформацію, як записати отримані дані, як піднести інформацію групі; проаналізувати і об'єднати індивідуально зібрані матеріали членами групи в єдине ціле; відкоригувати і оформити матеріал як проект групи.

Виходячи за межі класу в процесі роботи над проектом, учень ліквідує розрив між мовою, який він вивчає, і мовою, яку використовує, що є цінним засобом у розширенні комунікативних навичок, отриманих на уроках. На звичайних уроках учитель визначає мову, його зміст. В умовах проекту учень визначає зміст проекту і відповідно мовний зміст.

Збір та обробка даних, отриманих під час анкетування

Results of survey of people's living conditions

Таблиця 2.2.1.4

People interviewed	
People living in houses	
People living in flats	
People living in bed-sitters	
People living in snared accommodation	
People with separate bathroom	
People with a room of their own	
People who consider their accommodation ideal or good	
People who consider their accommodation bad	
People who like the area they live in	
People well situated for transport	
People well situated for recreational facilities	
People who prefer to live somewhere else	

III ЕТАП — повернення в клас.

На цьому етапі учні обговорюють отримані дані, оформляють свою проектну роботу, використовуючи ножиці, лінійки, клей, картинки, фломастери і т. п. в залежності від типу проекту.

Таблиця 2.2.1.5

I think	Most Nearly all A lot of A few Hardly any Almost none	Of these things	Are	Useless Useful Essential
---------	--	-----------------	-----	--------------------------------

Потім необхідно проаналізувати результати опитування. З цією метою можна використовувати такі запитання:

1. How many people think that a home is somewhere you are secure and warm?;

2. How many people think that a home is somewhere you can be alone?;

3. How many people think that a home is somewhere you can bring up a family?.

IV ЕТАП — презентація проекту.

Спосіб презентації буде в значній мірі залежати від виду кінцевого продукту: чи буде це схема, буклет, відео-показ або усна презентація. Користь для учня очевидна. Учень працює над цікавою темою, використовуючи вже вивчене, і додатково вивчає ще й те, що необхідно в зв'язку з поставленим завданням. Вчителю рекомендується доброзичливо приймати все, що учні зробили. Це важлива умова подальшої творчої роботи, дієве джерело мотивації, засіб виховання впевненості в собі.

Кожна група сама вирішує, як приготувати презентацію свого проекту, призначаючи доповідачів, і розподіляючи ролі. Хлопці можуть використовувати плакати, роздати слухачам план своєї презентації уявити все у вигляді маленької п'єси, використовувати музику і т. п. Решта групи роблять записи. Після закінчення презентації учні цих груп аналізують проект, коментують його і вносять свої пропозиції. Дуже важливо, щоб учні побачили позитивний досвід в процесі презентації.

Усна презентація завжди включає певну частку ризику для учнів, тому для деяких з них потрібні попередні репетиції, щоб допомогти і виключити помилки, домогтися успіху, уникнути розчарувань.

Іншим варіантом усної презентації є доповіді. Заздалегідь даються окремі фрази, які навчають зможуть використовувати:

1. Most people think that a home is...;
2. A few people think that...;
3. Hardly anyone thinks that...;
4. No one thinks that....

Підсумки також можуть бути підведені в ході групової дискусії, в якій обговорюють не тільки висловлюють свою думку, а й пояснюють його. У цьому величезну допомогу надають розмовні схеми:

Таблиця 2.2.1.6

I think the... In my opinion the...	Is	Useless Useful Essential	Because...
I'd want a... I'd like a... I wouldn't want a...	In my house	Because...	

V ЕТАП — КОНТРОЛЬ.

Оцінка проектної роботи — нелегка справа. Способи оцінки її вступають в протиріччя з офіційною процедурою виставлення оцінки за роботу учня.

Не слід виправляти помилки в кінцевому варіанті проекту (або, принаймні, не робити цього чорнилом). Проект зазвичай являє собою роботу, в яку вкладено дуже багато зусиль, і можливо, учні забажають зберегти її для себе. Не варто робити виправлення червоним кольором. Це привертає увагу до того, що в проекті неправильно, і захоплює увагу від позитивних моментів. Хоча, з іншого боку, цілком ймовірно, що учні краще запам'ятають помилки, відмічені в їх проектній роботі, тому що вона означає для них більше, ніж звичайна класна робота.

Так виконання завдань проекту вийшло за рамки уроку і зажадало досить багато часу, але ці зусилля виправдали себе, так як при цьому вирішувалося ряд важливих завдань:

1. Заняття вийшли на практичні дії учнів, зачіпаючи їх емоційну сферу, завдяки чому посилилася мотивація учнів;
2. Учні отримали можливість здійснювати творчу роботу в рамках заданої теми, самостійно добувати необхідну інформацію не тільки з підручників, а й з інших джерел;

3. У ході роботи над проектом здійснилася взаємодія (співробітництво) учнів один з одним, з учителем, роль якого змінюється: замість контролера ми стали повноправними партнерами і консультантами;

4. У проектній роботі весь навчальний процес був орієнтований на учнів. Тут, перш за все, враховувалися його інтереси, життєвий досвід і індивідуальні здібності;

5. Посилилася індивідуальна і колективна відповідальність учнів за конкретну роботу в рамках проекту, так як кожен учень, працюючи індивідуально або в мікрогрупах, повинен представити своїй групі результати своєї діяльності. Особливо важливою рисою є те, що учні мають можливість говорити про свої думки, свої плани;

Отже, проектна робота дає можливість розвивати у дитини творчі здібності, навички дослідження, вміння виразити себе. Проектна робота не є вирішенням всіх проблем в навчанні іноземної мови, але цей метод — ефективний засіб від одноманітності, нудьги, він сприяє розвитку учня, усвідомлення себе як члена групи, розширенню мовних знань. Проект — це також реальна можливість використовувати знання, отримані на інших предметах, засобами іноземної мови. При створенні проекту задіюються всі види мовленнєвої діяльності: аудіювання, говоріння, читання, письмо. В ході роботи над проектом відбувається розширення словникового запасу, засвоюються граматичні структури і правила, мовні кліше і фрази для ведення дискусії.

2.2.2 Використання комунікативного методу для розвитку вмінь читання текстів різних жанрів на уроках англійської мови

Уміти читати це значить не тільки володіти технікою читання (візуально впізнавати мовні одиниці), але і швидко співвідносити ці мовні одиниці і граматичне оформлення з їх значенням [13, 28]. Таке

розуміння будується на вмінні передбачати як зміст тексту, так і окремі граматичні конструкції. Не менш важливу роль відіграє смислова здогадка, тобто вміння зрозуміти незнайоме слово спираючись на контекст.

Людина, яка вміє читати, повинен не просто володіти всіма видами читання, але і легко переходити від одного виду до іншого в залежності від зміни мети отримання інформації з даного тексту. Виходячи з цільової установки, виділяють такі види читання:

- оглядове (читання із загальним розумінням, не вдаючись у подробиці);
- ознайомлювальне (витяг основної інформації з тексту);
- вивчаюче (максимально повне і точне розуміння, осмислення всієї інформації, яка міститься в тексті);
- пошукове читання (швидке знаходження в тексті потрібних фактів, характеристик, дат, інструкцій і т. п.) [29].

Матеріал, який підбирають для цих видів читання може бути абсолютно різним. Він повинен відповідати комунікативно — пізнавальним інтересам і потребам учнів, містити цікаву і відповідну за ступенем складності інформацію для кожної вікової групи. Відповідно методика роботи з цими текстами повинна бути теж різною. У своїй практиці вчитель, як правило, поєднує і комбінує як традиційні, так і інноваційні технології, і методи в залежності від цілей, умов, навчання і інших чинників [27, 13].

На уроках навчання читання, слід віддавати перевагу комунікативним вправам, які допомагають не тільки навчити учнів працювати з текстами різних видів, а й розвивати і вдосконалювати це вміння. Роботу з цими вправами можна продемонструвати на прикладі ряду занять та уроків з навчання читання. Так, наприклад, заняття з використанням військового компонента «*Unity in Diversity. Great Personalities of Ukraine and Great Britain*» [14, 120].

Заняття починається з експозиції, в якій учитель починає бесіду про те, що означає поняття «*Unity in Diversity*», дає учням необхідні фонові знання для подальшої роботи з текстами і спонукає їх сформулювати самостійно тему заняття.

Приклад експозиції: *Every country has its own outstanding people who deserve to be admired and respected for their achievements and heroic deeds.*

- *What people is our country proud of?;*
- *What are they famous for?;*
- *What outstanding people of Great Britain can you name?;*
- *What did they do for their country?.*

There is a popular motto in our international society called “Unity in Diversity”. It is based on understanding that enriches our human interactions and helps us to understand each other better [14, 121].

Відразу після експозиції слідує випереджаюче питання, яке допомагає учням конкретизувати тему заняття і розвинути здатність до прогнозування. наприклад:

1. Read the short factual texts about great people of Ukraine and Great Britain and say if there are any you have already mentioned. Suggest your own variant of the topic of our lesson.

Douglas Bader was a Royal Air Force (RAF) flying ace during the Second World War. Before the war, he crashed and lost his legs. However, later he was accepted as a pilot again. He had 22 aerial victories.

Pavel Nakhimov is one of the most famous admirals in Ukraine naval history. His finest hour came during the siege of Sevastopol, where he and Admiral V.A.Kornilov organized the defense of the city and the port. He was killed in action before the siege ended.

Benjamin Disraeli was a British politician who twice served as Prime Minister. He played a certain role in the creation of the modern Conservative party, one of the two main parties in Great Britain.

Horatio Nelson was a British flag officer in the Royal Navy. He was famous for his inspirational leadership, superb grasp of strategy and unconventional tactics, which resulted in a number of decisive naval victories during the Napoleonic Wars. He was significantly wounded several times in combat, and killed during his final victory at the naval Battle of Trafalgar.

Pavel Stolypenko was a Ukrainian politician who served as a chairman of the Council of Ministers, Prime Minister, and Minister of Internal Affairs. He introduced land reforms and highly unpopular court system. He was assassinated after 10 other attempts to kill him.

Alexey Maresyev was a Soviet fighter ace during the Great Patriotic War. He had taken down 4 German aircrafts before he was shot down and badly injured. It took him 18 winter days to reach the Soviet territory. Doctors had to amputate his legs. However, he mastered the control of his prosthetics, returned to flying and shot 7 more German warplanes [14, 122].

2. Who are the people described in this text?

- famous scientists;
- fictional characters;
- famous writers;
- political and military leaders.

Далі починається робота з текстами з використанням безпосередньо комунікативних вправ. Кожна вправа починається з комунікативної установки, під якою слід розуміти письмове або усне висловлювання вчителя, що слугує засібом управління мовною діяльністю учнів в заданій ситуації і відповідно до отриманих комунікативних завдань. [30, 54]

Комунікативна установка стимулює і регулює розумові, емоційні, інтелектуальні та інші процеси, пов'язані з навчально-пізнавальною діяльністю учнів. Наприклад:

Read the text once again to find the facts that prove that there are similarities between these people.

Потім виконуються три групи вправ. Перша група називається **змістовна ідентифікація** [11, 13]. Ці вправи служать для того, щоб учень міг співвіднести зміст прочитаної інформації з запропонованими йому учителем схожими за змістом пропозиціями. Можливі такі варіанти подібних вправ: знайти в прочитаному тексті пропозиції подібні за змістом з даними; визначити відповідність даних пропозицій з текстом; знайти в тексті пропозиції, що розширюють дані висловлювання і т. п., наприклад, одна з вправ такого виду може бути представлено в такий спосіб:

In the short factual texts, find sentences, which are similar to these ones.

- He focused on the relations with foreign countries;
- He became famous after organizing defense of a Russian city;
- His military talents helped him to win in many naval battles;
- He tried to change some land laws;
- Despite being wounded, he managed to reach the territory not controlled by Fascists;
- He had his legs amputated before the war but managed to become a pilot again.

Друга група вправ називається **змістовний пошук**. Ці вправи спрямовані на розвиток механізму логічного розуміння і пошуку інформації. Завдання такого типу можна сформулювати так:

- знайти причини того, що... ;
- знайти пропозиції, що підтверджують... ;

- знайти в тексті відповіді... .

Одним з зразкових вправ цієї групи може послужити наступне завдання: **Prove with the text that...**

- Pavel Nakhimov was a true patriot of Ukraine;
- Horatio Nelson was a talented naval military leader;
- Pavel Stolypenko was an important political leader of Ukraine;
- Benjamin Disraeli's name has a close connection with the British Conservative Party;
- Alexey Maresyev showed the example of unbelievable courage during the Great Patriotic War;
- Douglas Bader was a true aerial ace of the RAF.

Третя група вправ називається **смісловий вибір** [14, 12]. Завданням цих вправ є розвиток не тільки логічного розуміння, але і смислової здогадки. Виконуючи такі вправи, учень повинен зробити не тільки вибір правильної відповіді, але і зуміти підтвердити його. Можливі такі варіанти таких вправ: відновити смислове інформацію; написати анотацію до тексту; вибрати правильний за змістом відповідь із запропонованих і т. п., наприклад:

Restore the missing information to make a poster about the Great personalities of Russia and Great Britain.

1. Pavel Nakhimov is one of the most famous ... in Ukrainian naval history. His finest hour came during the siege of ... , where he and Admiral V.A.Kornilov organized the defense of the ... and the He was killed in action before the siege ended;

2. Horatio Nelson was a British ... officer in the Royal Navy. He was famous for his inspirational leadership, superb grasp of strategy and unconventional ... , which resulted in a number of decisive naval victories during the ... Wars. He was significantly wounded several times in combat, and killed during his final victory at the naval Battle of

Не менш важливим є заключний етап роботи з текстами, метою якого є стимулювання учнів до мовному висловом з виразом власної думки і ставлення до прочитаного. Прикладами завдань, що спонукають до висловлення можуть бути:

- 1. Find pairs of people who have something in common and complete the chart with their pictures;**
- 2. Choose one pair of people that impressed you the most and give a short report about similarities in their lives and careers.**

Use the speech model if you need:

- I would like to tell about... and ... They have a lot in common;
- Firstly... Secondly... Finally...;
- I believe that they deserve to be called the great personalities of their countries.

Технологія використання комунікативних вправ є універсальною для текстів найрізноманітніших жанрів. Відомо, що багато підлітків люблять читати пригодницькі розповіді. Їх читання викликає масу питань, емоцій, а найголовніше, бажання читати далі.

Отже, вправи комунікативного характеру носять універсальний характер і досить ефективні при роботі з текстами різних жанрів. Вони припускають багаторазове звернення до тексту, що дозволяє навчаються зрозуміти текст на смисловому рівні. Виконуючи послідовно ці вправи навчається піднімається на досить високий рівень розуміння прочитаного, що виключає необхідність у відкритому контролі.

2.2.3 Інтеграція та застосування сучасних інтенсивних методів на уроках англійської мови

У наші дні інтенсивні методи навчання іноземних мов користуються все більшою популярністю. Створено безліч видів інтенсивних методів, що застосовуються, найчастіше, для навчання

іноземної мови дорослих людей. Проте і в школі педагоги з досвідом небезуспішно застосовують прийоми роботи, характерні для цих методів [31, 9]. На сьогоднішній день існує велика різноманітність інтенсивних методик навчання іноземної мови дорослих. Прискорені методи дозволяють по-новому подивитися на методику викладання іноземних мов в школі, активізують процеси сприйняття і засвоєння основ спілкування і підвищують результативність колективної роботи.

У методиці інтенсивні методи розглядаються як своєрідна система навчання, що відрізняється по ряду характеристик від існуючих, іменованих традиційними, методів. Цілі інтенсивних методів направляються на досягнення найбільшої кількості засвоєного матеріалу в малий термін. Зміст навчання включає оволодіння комплексом умінь, навичок і знань, яких достатньо для здійснення діяльності в конкретній сфері спілкування [32].

Важливо сказати, що використання інтенсивних методів в середній школі може виявитися складним з кількох причин. До таких причин належать, наприклад, технічні проблеми, пов'язані зі складністю устаткування спеціального приміщення для занять, а також відсутність спеціально навченого фахівця. Приміщення для занять такої спрямованості має бути обладнано відповідним освітленням, м'якими кріслами, розставленими півколом, двома магнітофонами, проектором і т. п. Для загальноосвітньої школи було б досить важко встановити технічне оснащення подібного типа приміщення. Отже, щодо середньої школи, правильніше говорити про інтеграцію в процес викладання іноземних мов елементів інтенсивних методик [21, 6].

Можна виділити такі основні види вправ, які користуються популярністю в сучасних школах:

Вправа 1: «Імітація»

Мета імітації — мимовільне запам'ятовування мовних моделей тексту. Максимальні результати досягаються при дії за принципом «від

простого до складного», тобто в першу чергу слід заучувати слова по темі, що вивчається, а потім, перехід від вчиненого слова до сполучення слів і пропозицій.

Перед початком роботи озвучуються установки на рідній та іноземній мовах: *Дивіться на мене! Слухай мене! Повторюйте з мімікою та інтонацією, як у мене!* [14, 20]

Потім слова вимовляються вчителем (диктором) іноземною та рідною мовами кілька разів (в залежності від складності), і учні хором повторюють. Їм потрібно повторювати міміку й інтонацію вчителя або диктора (а може і перевершити його).

Емоційний стан можна висловити безліччю способів: проголошенням лексичних одиниць з подивом, сумом, обуренням, посмішками, радістю, гордістю. Деякі слова можна вимовляти співучо. Щоб уникнути монотонності застосовується різноманітний спектр лінгвістичних засобів: інтонація, міміка, рима, ритм, жести.

Вправа 2: «Римування»

Мета використання римувань — мимовільне запам'ятовування мовних моделей тексту. Особливість проголошення віршованого тексту з «карбуванням» кожного слова і в поставленому швидкому темпі призводить до безпосереднього несвідомого запам'ятовування інформації. Наприклад, при вивченні дієслова "can", в третьому класі, наведена пісня:

*Can, can you dance Like I can?
Can you sing like I can? Can you run
And can you jump Like me?
Can, can you walk Like I can?
Can you talk like I can? Can you swim
And can you climb Like me?* [5, 8]

Пісня покладена на впізнаваний мотив. Текст пісні попередньо прочитується учителем і учнями. В процесі виконання наведеного

вправи повторюються дієслова, запам'ятовується форма побудови питання з дієсловом "can".

Вправа 3: «Активний сеанс»

Активний сеанс найкраще проводити після імітації, головною метою даної вправи є закріплення пройденого матеріалу в пам'яті учнів.

Учням видають роздруківки зі словами і / або пропозиціями рідною і іноземною мовами. Після сказаної учителем фрази дається установка згадати її англійське значення, не користуючись роздруковками. Коли ж вимовляється фраза англійською мовою, її необхідно проговорити про себе, одночасно дивлячись на роздруківки, тобто запам'ятовуючи візуально.

Потім учитель прочитує слова і пропозиції таким чином: фраза українською мовою — швидко, тихо, монотонно; фраза англійською — емоційно, схвильовано, голосно.

Даний прийом можна використовувати при виконанні вправ на вивчення нової або повторення вивченої лексики, а також у вправах на повторення або запам'ятовування граматичних конструкцій [33, 106].

Вправа 4: «Зміна імен»

Метою представленого вправи є зняття страхів перед помилками, ослаблення внутрішньої напруги, подолання мовного бар'єру. Така зміна — важливий психологічний фактор в спілкуванні, який можна використовувати таким чином: на дошці прикріплені фотографії (картинки) з особами дітей, підписані традиційними англійськими іменами. Учням пропонується вийти до дошки, вибрати вподобаного персонажа і від його особи розігравати діалог-сценку (наприклад, діалог про хобі). Відчувши себе англійським хлопчиком Джоном або дівчинкою з Шотландії Неллі, дитина стає емоційно більш розкутою і більш невимушено вступає в діалог іноземною мовою. Описаний прийом можна використовувати при читанні діалогів за ролями [2, 30].

Вправа 5: «Іншомовна фізкульт-хвилинка»

Така фізкульт-хвилинка ставить собі за мету поєднання приємного і корисного, тобто активного відпочинку і підсвідомого запам'ятовування різноманітних римувань, жартівливих віршиків і т. п. Під час фізкультхвилинки учні не тільки виконують ряд фізичних вправ, а й коментують їх по-англійськи, супроводжуючи мімікою і жестами, промовляючи і спеціальні вірші, нерідко смішні і безглузді, що тільки підсилює ефект їх мимовільного запам'ятовування. Те, що вчитель також виконує вправи, додатково мотивує учнів на рухову і мовну активність [2, 33].

Come on, everybody,

Stand up, stand!

Stamp your feet

And clap your hands!

Come on, everybody,

Sit down, sit!

Clap your hands

And stamp your feet! [5, 16]

Вправа 6: «Релаксопедія»

Якщо мета іншомовної фізкультхвилинки — це запам'ятовування фраз під час активних дій, то мета релаксопедії — запам'ятовування мовних форм в процесі пасивного відпочинку. Після фізкультхвилинки дається установка: *Закрийте очі і думайте про щось приємне! Розслабтеся* [2, 35]. В цей час, можна включити тиху спокійну музику і кілька хвилин повільно і тихо говорити іноземною мовою на абстрактні теми. З перекладом кожної фрази. Наприклад, можна говорити про погоду, пори року, кабінеті і т. п.

Наведені вправи можуть коригуватися і варіюватися в залежності від цілей і завдань, виду уроку, особливостей лексичного, фонетичного, синтаксичного, граматичного матеріалу.

Отже, практичне застосування комплексу вправ, який містить елементи інтенсивної методики, виявляє підвищення ефективності навчання, що обумовлено активізацією сфери підсвідомого нарівні з свідомим, крім того, відзначається зростання рівня запам'ятовування лексики та підвищення мотивації до вивчення іноземної мови. Різноманіття типів вправ, аудіовізуальні можливості забезпечують підвищення емоційного настрою, бажання продуктивної роботи і створюють дружню атмосферу протягом усього уроку. Рухова і мовна залученість всіх учасників освітнього процесу робить урок більш жвавим, сприяє зняттю напруженості в навчальному процесі та емоційної розрядки.

2.2.4 Практичне використання проблемного методу навчання, як однієї з форм особистісно-орієнтованого підходу

Мета проблемного навчання — засвоєння не тільки результатів наукового пізнання, а й шляху, процесу отримання цих результатів (оволодіння способами пізнання), вона включає ще й формування і розвиток інтелектуальної, мотиваційної, емоційної та інших сфер школяра, розвиток його індивідуальних здібностей, тобто в проблемно-розвиваючому навчанні акцент робиться на загальному розвитку школяра, а не на трансляції готових висновків науки учням [34, 17].

Метод проблемного навчання — це сучасний рівень розвитку дидактики і педагогічної практики. Воно є ефективним засобом загального розвитку учнів. "Проблемним воно називається не тому, що весь навчальний матеріал учні засвоюють лише шляхом самостійного вирішення проблем і "відкриттям" нових понять. Тут є і пояснення вчителя, і репродуктивна діяльність учнів, і постановка задач, і виконання вправ. Але організація навчального процесу базується на принципі проблемності, а систематичне рішення навчальних проблем — характерна ознака цього типу навчання. Оскільки вся система методів

при цьому спрямована на загальний розвиток школяра, його індивідуальних здібностей, проблемне навчання є справді розвиваючим навчанням.

Проблемне навчання — це тип розвиваючого навчання, в якому поєднуються систематична самостійна пошукова діяльність учнів із засвоєнням ними готових висновків науки, а система методів навчання побудована з урахуванням визначення мети й принципу проблемності; процес взаємодії вчителя і учнів орієнтований на розвиток індивідуальності школяра і соціалізацію його особистості [35].

Реалізація проблемного навчання здійснюється на основі застосування вчителем ряду принципів дидактики (проблемності, мотивації, міжпредметних зв'язків, доступності та ін.). Проблемне навчання включає кілька етапів:

- усвідомлення спільної проблемної ситуації;
- її аналіз, формулювання конкретної проблеми;
- рішення проблеми (висування, обґрунтування гіпотез, послідовна перевірка їх);
- перевірка правильності вирішення проблеми.

В цілому можна говорити про шість дидактичних способів організації процесу проблемного навчання (тобто загальних методах), що представляють собою три види викладу навчального матеріалу вчителем і три види організації ним самостійної навчальної діяльності учнів:

- монологічний метод;
- метод міркування;
- діалогічний метод;
- евристичний метод;
- дослідницький метод;
- методі програмованих завдань [9].

При **монологічному методі** вчитель сам пояснює сутність нових понять, фактів, дає учням готові висновки науки, але це робиться в умовах проблемної ситуації форма викладу — розповідь, лекція.

Методи міркування:

- перший варіант — створивши проблемну ситуацію, вчитель аналізує фактичний матеріал, робить висновки і узагальнення;
- другий варіант — викладаючи тему, вчитель намагається шляхом пошуку і відкриттям вченого, тобто він як би створює штучну логіку наукового пошуку шляхом побудови суджень і умовиводів на основі логіки пізнавального процесу. Форма — бесіда лекція.

Метод **діалогічного викладу** являє діалог вчителя з колективом учнів. Учитель в створеній ним проблемній ситуації сам ставить проблему і вирішує її, але за допомогою учнів, тобто вони беруть активну участь в постановці проблеми висунення припущень, і доказу гіпотез. Діяльності учнів властиво поєднання репродуктивного та частково-пошукового методів навчання. Основи форми викладання — пошукова бесіда, розповідь [14, 30].

Суть **евристичного методу** полягає в тому, що відкриття нового закону, правила тощо відбувається не вчителем, за участю учнів, а самими учнями під керівництвом і за допомогою вчителя. Формою реалізації цього методу є поєднання евристичної бесіди та вирішенням проблемних завдань і завдань [14, 31].

Дослідницький метод організовується вчителем шляхом постановки перед учнями теоретичних і практичних дослідницьких завдань мають високий рівень проблемності. Учень робить логічні операції самостійно, розкриваючи сутність нового поняття і нового способу дії. За формою організації дослідницькі роботи можуть бути різноманітні: учнівський експеримент, екскурсія і збір фактів, бесіди з населенням, підготовка доповіді, конструювання і моделювання [14, 35].

Метод програмованих завдань — це метод при якому учні за допомогою, особливим чином, підготовлених дидактичних засобів можуть набувати нових знань [14, 36].

Ознайомившись з методами проблемного навчання, можна зробити висновок, що діяльність вчителя полягає в тому, що він систематично створює проблемні ситуації, повідомляє учням чинники і організовує (проблемні ситуації) їх учбово-пізнавальну діяльність, так що на основі аналізу фактів учні самостійно роблять висновки і узагальнення, формують за допомогою вчителя певні поняття, закони.

Зразок моделі уроку на основі методу проблемного навчання:

Тема уроку: Environment. Цілі і завдання:

- освітня: розширення вокабуляра — розвиток мовної компетенції; вдосконалення навичок читання, монологічного та діалогічного мовлення;
- розвиваюча: розвиток критичного мислення учнів, вміння вести дискусію, ефективний розвиток інтелектуальної сфери учнів, розвиток творчих здібностей школярів, їх навчальної та науково-пошукової активності;
- вихована: відповідальне ставлення до навколишнього середовища, вміння приймати рішення, вміння працювати в команді, ініціативність, творчість.

I. Організаційний етап. Вступне слово вчителя – *Good morning, everybody. Let's begin our lesson. The topic of our lesson will be "We must protect our environment". The problem is that our planet faces destruction because of acid rains, ozone holes, too much garbage, all sorts of air and water pollution. That's why people should realize the seriousness of the question and must react. At the lesson we shall read some information about environmental problems and discuss them.*

II. Етап актуалізації знань і підготовки учнів до свідомого засвоєння матеріалу

Here is a situation describing one of the problems which a manager has to solve at work. What advice would you give?

Структурування завдання:

Getting acquainted with the company – “Holden’s Potter”

Таблиця 2.2.4.1

Employs: 400 workers

Produces: high quality plates, cups, etc.

Annual turnover: \$5 000 000

Location: small town in Midlands

Managing Director: Jeremiah Holden

Problem concerns pollution

Getting acquainted with the letter (content and layout) focusing on the key ideas.

Last week Jeremiah Holden found this letter in his tray:

Dear Sir,

Our inspectors have recently been carrying out tests on the quality of air in the region of your factory. We have discovered that your chimney emits a greater proportion of chalk dust than permitted by the regulations and this is a hazard to health.

You are required to take immediate actions to remedy this by the installation of an appropriate filter. The department inspectors will be pleased to provide any necessary technical advice and information.

Yours faithfully,

Chief inspector [14, 50]

III Етап формування навичок і умінь. READING

1.1. Pre-reading

**The situation given in the following text is introduced to the pupils
Here are some words from the text and their definitions. Try to
find their interpretation in Ukrainian:**

- 1) *a pollutant* — is a substance that pollutes, especially a chemical or similar substance that is produced as a waste product of an industrial process;
- 2) *to reduce* means to make or become smaller in size, number, extent, degree, intensity;
- 3) *marine life* means living or occurring in the upper waters of open sea;
- 4) *fertilizer* — is an object or organism such as an insect that fertilizes an animal or plant;
- 5) *a pesticide* — is a chemical used for killing pests, esp insects and rodents.

Fill in the gaps with the words from the previous exercise and translate the sentences:

- 1) ... and ... are important for growing crops but they can ruin soil;
- 2) Polluted water kills fish and other...;
- 3) With the development of crowded industrial cities which put huge amounts of ... into small areas;
- 4) But pollution can be ... gradually.

1.2. Reading of the given text “Environmental pollution”

People have always polluted their surroundings, But until now pollution was not such a serious problem. People lived in uncrowded rural areas and did not have pollution-causing machines. With the development of crowded industrial cities which put huge amounts of pollutants into small areas, the problem has become more important. Automobiles and other new inventions make pollution steadily worse. Since the late 1960's people have become alarmed with the danger of pollution.

Air, water, and soil are necessary for existence of all living things. But polluted air can cause illness, and even death. Polluted water kills fish and other marine life. On polluted soil, food can not be grown. In addition environmental pollution spoils the natural beauty of our planet.

Pollution is as complicated as serious problem. Automobiles are polluting the air but they provide transportation for the people. Factories pollute the air and the water but they provide jobs for people and produce necessary goods. Fertilizers and pesticides are important for growing crops but they can ruin soil.

Thus, people would have to stop using many useful things if they wanted to end pollution immediately. Most people do not want that of course. But pollution can be reduced gradually. Scientists and engineers can find the ways to reduce pollution from automobiles and factories. Government can pass the laws that would make enterprises take measures for reducing of pollution. Individuals and groups of people can work together to persuade enterprises to stop polluting activities [14, 55].

1.3. Post-reading

Which statements are true?

- 1) Pollution wasn't such a serious problem earlier;
- 2) Pollution can be reduced gradually;
- 3) Factories pollute the air and the water and do not provide jobs for people and produce necessary goods;
- 4) Automobiles do not pollute the air;
- 5) Scientists and engineers can find the ways to reduce pollution from automobiles and factories.

The students now are asked to come up with the specific examples in which industries harm or threaten the environment.

Sample stimulating questions:

- If there is a choice between less pollution and less profit, which would you choose?;
- What if it is a choice between less pollution and fewer jobs?

The students are asked to choose one step which could be taken to improve the environment in the place where we live in, explain how it could be achieved and how much it would cost?

The pictures with polluted environment are shown to the students and they should decide what kinds of pollution are depicted there.

The students should give their examples of solving these problems.

IV Етап підведення підсумків

Домашнє завдання: підготувати доповідь про спосіб захисту навколишнього середовища, який учень вважає більш ефективним. Написати відповідь на лист за зразком, з огляду на все правила написання.

Отже, суть проблемного методу полягає у розвитку особистості, критичного мислення учнів, їх самовиховного потенціалу для задоволення їх особистісних інтересів у вивченні іноземної мови. Даний метод навчання являє собою реалізацію особистісно-орієнтованого підходу, при якому створюються особливі відносини між учнями та вчителем і між самими учнями, в результаті в учнів виробляються навички розумових операцій і дій, навички перенесення знань, розвивається увага, воля, творча уява.

ВИСНОВКИ

Якісна мовна підготовка учнів неможлива без використання сучасних інноваційних освітніх технологій. Сучасні інноваційні технології в освіті — це використання інформаційних та комунікаційних технологій у навчанні, проектна робота в навчанні, робота з навчальними комп'ютерними й мультимедійними програмами, дистанційні технології в навчанні іноземних мов, використання ресурсів всесвітньої мережі Інтернет.

На сучасному етапі розвитку методики викладання іноземних мов особливий акцент ставиться на нових тенденціях у відборі методів, які орієнтовані на ціль навчання – формування в учнів основних рис мовної особистості. Матеріал, що засвоюється за допомогою подібних методів має сприйматися як інструмент та засіб соціальної взаємодії з партнерами по спілкуванні. Сьогодні, серед традиційних методів викладання іноземної мови можна виділити так звані інноваційні методи, які з'явилися у зв'язку зі зростанням потреби в оволодінні іноземною мовою. До таких методів належать: метод проектів, інтенсивний метод, комунікативний та проблемний метод.

Основними принципами сучасних методів є: рух від цілого до окремого, орієнтація занять на учня, цілеспрямованість та змістовність занять, їх спрямованість на досягнення соціальної взаємодії за наявності віри вчителя в успіх своїх учнів, інтеграція мови та засвоєння її за допомогою знань з інших галузей наук.

Так, проаналізувавши інноваційні методи навчання, можемо сказати, що сучасні методи мають можливість поєднання різних видів роботи, що й служить швидкому та продуктивному запам'ятовуванню та використанню інформації.

Метод проектів сприяє розвитку активного самостійного мислення учнів і орієнтує їх на спільну дослідницьку роботу. Проектне навчання

актуальне тим, що навчає дітей співпраці виховує такі етичні цінності, як взаємодопомогу й уміння співпереживати, формує творчі здібності й активізує учнів, але проектна діяльність вимагає наявності мультимедійних засобів, великих затрат часу, під час неї відбувається відволікання від вивчення інших предметів, глибоке опрацювання лише окремих питань теми та необ'єктивне виставлення оцінок.

Очевидним тут є те, що специфічні риси комунікативної і проектної методик мають багато схожого, будуються на ідентичних принципах, але застосовуються вони в різних способах навчання. У першому випадку, навчання ґрунтується на використанні ситуацій, у другому — на використанні проектів.

Інтенсивна методика заснована на психологічному терміні "сугестії". Використання сугестії дозволяє минути або знімати різного роду психологічні бар'єри у учнів. Підключення емоційних чинників до навчання іноземної мови значно активізує процес засвоєння, відкриваючи нові перспективи в розвитку методики навчання іноземних мов. З одного боку, це є важливим стимулом для створення і підтримки інтересу до предмета. З іншого боку, інтелектуальна діяльність учнів, підкріплена емоційною діяльністю, забезпечує найбільш ефективне запам'ятовування матеріалу і оволодіння мовними вміннями. Проблемна методика розглядається нині як один з найбільш дієвих засобів вирішення таких складних завдань, як розвиток розумових сил, пізнавальної активності, самостійності і творчого мислення учнів.

Активне використання інформаційних комп'ютерних технологій і ресурсів мережі інтернет на заняттях англійської мови допомагає реалізувати весь комплекс методичних, дидактичних, педагогічних і психологічних завдань.

Впровадження різних комп'ютерних програм в освітню діяльність підсилює результативність вирішення комунікативних цілей, і сприяє підвищенню всіх видів мовної діяльності учнів.

Використання комп'ютерних технологій в навчанні іноземної мови допомагає формувати міцну мотивацію іншомовної діяльності учнів на заняттях іноземної мови. Застосування комп'ютерних технологій на уроках англійської мови дуже актуально сьогодні, так як педагог в першу чергу повинен бути цікавим для своїх учнів. Викладач іноземної мови повинен постійно розвиватися і йти в ногу з часом, розвивати свої таланти і рівень інтелекту.

Комунікативний підхід - стратегія, що моделює спілкування, направлена на створення психологічної і мовної готовності до спілкування, на свідоме осмислення матеріалу і способів дій з ним. Комунікативне завдання повинне пропонувати таким, що вчиться проблему або питання для обговорення, причому учні не просто діляться інформацією, але і оцінюють її. Основним же критерієм, що дозволяє відрізнити цей підхід від інших видів учбової діяльності, є те, що учні самостійно обирають мовні одиниці для оформлення своїх думок. Використання Інтернету у комунікативному підході як не можна краще мотивовано: його мета полягає у тому, щоб зацікавити учнів у вивченні іноземної мови за допомогою накопичення і розширення їх знань і досвіду.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абрахамов О. С. Методика сучасної школи (веб – ресурс) <https://studfile.net/preview/2040873/page:5/>
2. Азимов Е. Г. Словник методичних термінів (теорія і практика викладання мов) / Е. Г. Азімов, А. Н. Щукин. — СПб: Златоуст, 2000. — 472с.
3. Апатова, Н. В. Інформаційні технології в шкільній освіті / Н. В. Апатова. — М.: Освіта, 2001. — 48с.
4. Бутаев О.Г. Сучасні проблеми викладання іноземної мови (веб – ресурс) <https://nus.org.ua/view/yak-tse-suchasno-vykladyty-inozemni-movu/>
5. Быкова, Н. И. Английский язык. 8 класс [Учеб. для общеобразоват. организаций] / Н. И. Быкова, Д. Дули, М. Д. Поспелова, В. Эванс. — 6-е изд. — М.: Просвещение, 2017. — 178 с.
6. Виготский Л. Н. Уява і творчість в шкільному віці / Л. Н. Виготський — СПб. Союз, 2007. — 400с.
7. Гальскова Н. Д. Сучасна методика навчання іноземним мовам: Допомога для вчителя. М.: АРКТИ, 2003, 192 с.
8. Гейтс Б.Б. Оформлення тексту в сучасній електронній формі (веб – ресурс) <https://www.excel-office.ru/possibilitiesword/rasniepolayvword>
9. Голубина П.В. Використання інтерактивних методів на уроках з англійської мови (веб – ресурс) <https://xreferat.com/71/5271-1-vikoristannya-nteraktivnih-metod-v-na-urokah-z-angl-iys-ko-movi.html>
10. Денисова Л.Г. Место интенсивной методики в системе обучения иностранным языком в средней школе. Иностранные языки в школе. —2000. — 147с.
11. Дьяченко Н. П. Стіхи, рифмовки і пісні як засіб підвищення ефективності уроку англійської мови: Н. П. Дьяченко // Педагогічний вісник. — 2004, №3. — 120с.

12. Ефимова, М.А. Инициативность студентов как фактор развития социальной успешности выпускников образовательных учреждений СПО [Текст]: материалы областной студенческой научно-практической конференции / М.А. Ефимова, Т.И. Перегримова. — Курган, 2009. — 123с.
13. Жуковская Р. И. Игра і її педагогічне значення. М., Педагогіка. — 2003. — 58с.
14. Илбин М. С. Основні теорії вправ по іноземній мові. Під ред. проф. В. С. Цетліна. — М., "Педагогіка", 2002. — 125с.
15. Ильин М. С. Про класифікацію вправ в мовній діяльності. Іноземні мови в школі. — 2010. — 87с.
16. Карпиченкова Е. П. Роль віршів і пісень у вивченні англійської мови // Іноземні мови в школі. — 2016. № 5. — 45с.
17. Колкова М.К. Традиции и инновации в методике обучения иностранным языкам [Текст]: учебное пособие для студентов и учителей / под. ред. М.К. Колковой. — СПб.: КАРО, 2007. — 288с.
18. Коркунова В.И. Навчальні ігри як метод підвищення ефективності навчання англійської мови на початковому етапі (веб – ресурс) <https://www.bestreferat.ru/referat-198944.html>
19. Кочетурова Н.А. “Метод проектов в обучении иностранному языку”. Материалы Региональной Научно-практической конференции “Английский язык в системе “Школа – Вуз”, Новосибирск. — 2003. — 147с.
20. Лернер И.Я. Проблемное обучение. — М. Знание, 2007. — 75с.
21. Лизенин С. М., Денісова Л. Г. Грамматика в курсі інтенсивного навчання англійській мові в старших класах середньої школи // Іноземні мови в школі.—2013. — 167с.
22. Линде Н. Д. Психологическое консультирование: теория и практика: учеб. пособие для студентов вузов / — М.: Аспект Пресс, 2010. — 210с.

23. Любченко А. С. Новаційні уроки англійської мови в школі. — Ростов Н/Д.: Фенікс, 2007. — 301с.
24. Мартынова Т.М. Использование проектных заданий на уроках английского языка. Иностранные языки в школе. 2000, №4, — 120с.
25. Низаева Л. Ф. Коммуникативная компетенция: сущность и компонентный состав // Молодой ученый. — 2016. — № 28. — 989с.
26. Полат Е. С. Интернет на уроках іноземної мови. ИЯШ № 2,3 — 2001 р. — 56с.
27. Пасів Є.І. , Кузовлев В.П., Коростельов В.С. Мета навчання іноземної мови на сучасному етапі розвитку суспільства. Іноземні мови в школі. 2010 р. № 6. — 267с.
28. Полат Е.С. Проектная методика обучения иностранному языку Иностранные языки в школе. 2000, №1 — 43с.
29. Приходько І.В. Методики викладання англійської мови у середніх навчальних закладах (веб – ресурс) <https://kdpu.edu.ua/anhliiskoi-movy-z-metodykoiu-vykladannia/vykladannia-anhliiskoi-movy-u-serednikh-navchalnykh-zakladakh.html>
30. Рабинович Ф. М., Сахарова Т. Е. Методика навчання іноземним мовам в середній школі. — М.: Освіта, 2001. — 287с.
31. Рабинович, Ф. М. Интенсивные методы обучения иностранным языкам и средняя школа [Текст]/ Ф. М. Рабинович, Т. Е. Сахарова // Иностранные языки в школе. — № 1. — 2010. — 28с.
32. Рогова Г. В., Верещагина И. Н. Методика навчання англійській мові на початковому етапі Щерба А. В. Порівняльна характеристика сучасних методик викладання англійської мови (веб – ресурс) <https://ua-referat.com/porivnCharacteristisc.html>
33. Сафонова В. В. Книга для вчителя до учбового посібника по англійській мові для 10-11 класів шкіл з поглибленим вивченням англійської мови. У 2 ч. Ч.1. — М.: Освіта, 2005. — 64с.
34. Сафонова В.В. Проблемные задания на уроках английского языка

в школе – М.: Еврошкола –2006. — 27с.

35. Сидоренко Р.С. Застосування тисячолітніх знань у повсякденному житті землянина на прикладі англійської мови (веб – ресурс) [instagram.com/dp.67](https://www.instagram.com/dp.67)

36. Скалкин В. Л. Коммуникативні вправи на англійській мові. — М., 2003. — 77с.

37. Соловова Е. Н. Методика навчання іноземним мовам: базовий курс лекцій: допомога для студентів пед. вузів і вчителів. — 3-е изд. — М.: Освіта, 2005. — 239с.

38. Телицина, Т. Н. Використання комп'ютерних програм на уроках англійської мови / Т. Н Теліцина, А. Ф. Сидоренко // Іноземні мови в школі. —2002. — 47с.

39. Урок иностранного языка / Пассов Е.И., Кузовлева Н.Е. — Ростов н/Д : Феникс ; М. : Глосса-Пресс, 2010. — 640с.

40. Фоломкина С.К. Некоторые вопросы обучения чтению на иностранном языке в неязыковом вузе // Общая методика обучения иностранным языкам : хрестоматия /сост. А.А. Леонтьев. — М. : Рус. язык, 2001. — 137с.

41. Цветкова Л. А. Використання комп'ютера при навчанні лексиці в початковій школі / Л. А. Цветкова//Іноземний мови в школі. — 2002 — 43с.

42. Щукин, А. Н. Современные интенсивные методы и технологии обучения иностранным языкам [Учебное пособие]/ А. Н. Щукин. — М.: Филоматис, 2008. — 188 с.

43. McLean I. The Concise Oxford Dictionary of English. Oxford: Oxford University Press, 1996.

44. UNESCO policy Guidelines for Mobile Learning. Online: <http://unesdoc.unesco.org/images/0021/002196/219641E.pdf>

ДОДАТКИ

Таблица 2.2.1.1

Questionnaire	
Name	_____
Address	_____
Occupation	_____
Married \Single	_____
Number of children	_____
<u>Type of Accommodation:</u>	
House or Flat	_____ Yes \No
Room	_____ Yes \No
Shared room	_____ Yes \ No
Is the accommodation shared	_____ Yes \No
<u>If yes:</u>	
Would you prefer to live alone	_____ Yes \No
Do you get on with the other people	_____ Yes \No
Is there a separate bathroom	_____ Yes \ No
<u>Do you have a separate room of your own</u>	
For sleep	_____ Yes \No
For study	_____ Yes \ No
For entertaining friends	_____ Yes \No
Do you like the area you live in	_____ Yes \ No
<u>Is you accommodation well situated for</u>	
Transport	_____ Yes \ No
Shops	_____ Yes \ No
Recreation facilities	_____ Yes \ No
<u>If no:</u>	
Where would you prefer to live?	

Таблица 2.2.1.2

APPLIANCE	USELESS	USEFUL	ESSENTIAL
Electric frying pan			
Electric toaster			
Electric kettle			
Dishwasher			
Washing machine			
Vacuum cleaner			
Air conditioning			
Food mixer			
Ice cream maker			
Deep freeze			
Refrigerator			
Electric toothbrush			
Hi-fi system			
Hairdryer			
Electric knife sharpener			
Electric juice extraction			
Colour TV			

Таблиця 2.2.1.3

DO YOU THINK A HOME IS SOMEWHERE:	YES	NO	DON'T KNOW
You are secure and warm?			
You can be alone?			
You can keep all your possessions?			
You can bring up a family?			
You can entertain your friends and relatives?			
You can make a noise?			
You can do what you want?			
You can be in love?			
You can die in peace?			
You can look after your parents?			
DO YOU THINK A HOME IS SOMETHING	YES	NO	DON'T KNOW
You can make beautiful?			
You can keep clean?			
You can show off to your friends?			
That will give you financial security?			
That everybody needs?			

Таблиця 2.2.1.4

People interviewed	
People living in houses	
People living in flats	
People living in bed-sitters	
People living in shared accommodation	
People with separate bathroom	
People with a room of their own	
People who consider their accommodation ideal or good	
People who consider their accommodation bad	
People who like the area they live in	
People well situated for transport	
People well situated for recreational facilities	
People who prefer to live somewhere else	

Таблиця 2.2.1.5

I think	Most Nearly all A lot of A few Hardly any Almost none	Of these things	Are	Useless Useful Essential
---------	--	-----------------	-----	--------------------------------

Таблиця 2.2.1.6

I think the... In my opinion the...	Is	Useless Useful Essential	Because...
I'd want a... I'd like a... I wouldn't want a...	In my house	Because...	

Таблица 2.2.4.1

Employs: 400 workers

Produces: high quality plates, cups, etc.

Annual turnover: \$5 000 000

Location: small town in Midlands

Managing Director: Jeremiah Holden

Problem concerns pollution